

OKVIR RURALNOG RAZVOJA OPĆINE MAČE

Ščapec, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Križevci college of agriculture / Visoko gospodarsko učilište u Križevcima**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:185:022416>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Križevci University of Applied Sciences](#)

REPUBLIKA HRVATSKA
VISOKO GOSPODARSKO UČILIŠTE U KRIŽEVCIMA

Martina Šcapec, studentica

OKVIR RURALNOG RAZVOJA OPĆINE MAČE

Završni rad

Križevci, 2019.

REPUBLIKA HRVATSKA
VISOKO GOSPODARSKO UČILIŠTE U KRIŽEVCIMA

Preddiplomski stručni studij *Poljoprivreda*

Martina Ščapec, studentica

OKVIR RURALNOG RAZVOJA OPĆINE MAČE

Završni rad

Povjerenstvo za obranu završnog rada:

1. Dr.sc. Kristina Svržnjak, prof. v.š., predsjednica Povjerenstva
2. Dr.sc. Sandra Kantar, prof. v.š., mentorica i članica Povjerenstva
3. Dr.sc. Silvije Jerčinović, v. pred., član Povjerenstva

Križevci, 2019.

Sadržaj	
1. UVOD	4
2. PREGLED LITERATURE	5
2.1. Položaj općine Mače	7
2.2. Povijest općine Mače	8
2.3. Prirodna i kulturna baština općine Mače	8
2.3.1. Prirodna baština	8
2.3.2. Kulturna baština	9
2.4. Demografska struktura općine Mače	12
4. MATERIJALI I METODE	17
5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	18
5.1. Društveni i ekonomski okvir razvoja općine Mače	18
5.2. Ekonomski okvir ruralnog razvoja	21
5.2.2. Poljoprivreda	22
5.2.3. Turizam	23
5.3. Društveni okvir ruralnog razvoja	25
5.3.1. Institucije i društvene djelatnosti	25
5.3.2. Predškolski odgoj i osnovnoškolsko obrazovanje	26
5.3.3. Kultura	28
5.3.4. Ženska vokalna grupa „KAJDA“	29
5.3.5. Zdravstvena i socijalna skrb	31
5.3.6. Društveni život na Općini Mače	31
5.3.6.1. Dobrovoljno vatrogasno društvo	31
5.3.7.2. Nogomet	33
5.3.8.2. Mačanske mažoretkinje “Alina”	33
5.4.3.1. Šahovski klub „Gaj“	35
6. ZAKLJUČAK	36
7. LITERATURA	37
8. PRILOZI	39
Prilog 1. Upitnik- socio-ekonomski okvir razvoja Općine Mače	39
Prilog 2. Transkripta intervjua s voditeljem LAG-a „Zeleni Bregi“	49
SAŽETAK	59

1. UVOD

Općina Mače je jedinica lokalne samouprave osnovana i prostorno utemeljena Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj. **Predmet** ovog rada je prikaz ruralnog razvoja općine Mače s naglaskom na društvenu i ekonomsku dimenziju tog razvoja. Općenito, poticanje ruralnog razvoja važno je zbog ulaganja ruralne ekonomije koja se u vrijeme suvremenih strukturnih procesa i zbivanja suočava s brojnim problemima poput depopulacije, starenja stanovništva, fosilizacije pejzaža te generalno sve lošijim socio-ekonomskim pokazateljima koji čine ovaj prostor nepoželjnim za život¹.

Cilj rada je detaljno istražiti resurse na kojima se temelji ruralni razvoj općine Mače. Analizirati će se društveni i ekonomski resursi kako bi se dobio uvid kojim potencijalima raspolaže Općina raspolaže.

Svrha ovog rada je predložiti na koje načine se postojeći resursi mogu iskoristiti i unaprijediti ukupan razvoj Općine. Rad bi također mogao poslužiti kao sistematizirani materijal kojim se želi prikazati trenutno stanje i potencijali razvoja.

Stoga, okvir ruralnog razvoja trebao bi biti uravnotežen, odnosno održiv u društvenom i ekonomskom aspektu.

Održivost je ključna komponenta razvojnog procesa radi nužnosti uravnoteženja razvoja društva, gospodarstva i okoliša koja vodi do postojanog i kontinuiranog razvoja, a bez opasnosti za ugrožavanje bilo kojeg elementa koji čini integralni dio razvojnog procesa. Krajnji cilj jasno je definiran razvojni put koji će dovesti do gospodarske, društvene i političke promjene u svrhu poboljšavanja kvalitete života cjelokupne populacije ruralnog prostora. Slabo razvijen ruralni

---

¹ <http://www.hmrr.hr/hr/ruralni-razvoj/sto-je-to-ruralni-razvoj/>

prostor loših gospodarskih i društvenih karakteristika predstavlja problemsko područje sebi, ali i puno širem prostoru².

2. PREGLED LITERATURE

U ovom radu analizirati će se općina Mače s aspekta ruralnog razvoja.

Ruralni razvoj podrazumijeva integralni i višesektorski te održivi razvoj ruralnog (negradskog) prostora. Integralni, odnosno cjelovit razvoj ruralnih područja bitan je zbog diversifikacije ruralne ekonomije koja se u vrijeme suvremenih strukturnih procesa i zbivanja suočava s brojnim problemima poput depopulacije, starenja stanovništva, fosilizacije pejzaža te generalno sve lošijim socio-ekonomskim pokazateljima koji čine ovaj prostor pasivnim i nepoželjnim za život³. Na pojam ruralnog razvoja nadovezuje se pojam seoskog razvitka.

Prema Štambuk (2003.) **seoski razvitak** temelji se na posebnostima seoskoga svijeta; prije svega na činjenici da je selo usko, nedjeljivo vezano uz prirodu i prostorne čimbenike. Već stoga mu ne može prići kao općem ili urbanom razvitku. Posebnost ruralnog razvitka traži specijalizirane stručnjake. U nas još uvijek prevladava stajalište koje odnos sela i grada promatra u klasičnim obrascima, kao odnos sela i grada promatra u klasičnim obrascima, kao odnos modernog i tradicionalnog. Poljoprivreda je posvuda strateška djelatnost, ali ne samo zato što proizvodi hranu već i zato što najneposrednije čuva i održava živim cijeli nacionalni prostor. Zato je poljoprivredu teško, bolje reći nemoguće, a i neprimjereno je, zatvoriti unutar produktivističkog modela bez ostataka. Da bi ruralna periferija bila živa i sve življa, nužno je da se socijalno i gospodarski diversificira, da se u razvoju ne oslanja samo na poljoprivredu.

No, prema istoj autorici, ruralni razvoj ipak nije ono što bi trebao biti. **Ruralni razvitak** više je pokriće za projekte kojima nedostaje širine nego što je osviješteni moderni razvojni koncept, ruralne politike sporo se mijenjaju, ne usporavaju se negativni demografski, socijalni, ekonomski trendovi, stvara se negativno raspoloženje u javnosti prema svim tim poticajima u poljoprivredi, pa i prema ukupnom seoskom pučanstvu. Ruralno područje obuhvaća regije i područja različitih djelatnosti i krajolika, te uključuje prirodni okoliš, poljoprivredna područja i

---

² <http://www.hmrr.hr/hr/ruralni-razvoj/sto-je-to-ruralni-razvoj/>

³ <http://www.hmrr.hr/hr/ruralni-razvoj/sto-je-to-ruralni-razvoj/>

obradive površine, sela, male gradove, regionalne centre i industrijalizirana ruralna područja⁴. **Ruralna infrastruktura** su svi izgrađeni ruralni objekti i sustavi tehničke prirode koji omogućuju socijalno, političko, ekonomsko i komunikacijsko funkcioniranje društva, a mogu biti u državnom i privatnom vlasništvu. Najuobičajeniju infrastrukturu čine prometnice, vodovodi, kanalizacija, komunikacijska mreža, elektroopskrbna mreža⁵. **Općina** je jedinica lokalne samouprave koja se osniva, u pravilu, za područje više naseljenih mjesta koja predstavljaju prirodnu, gospodarsku i društvenu cjelinu, te koja su povezana zajedničkim interesima stanovništva⁶, a selo se može definirati kao manja ljudska naseobina u kojoj pretežno žive poljoprivrednici. Rjeđe je naseljeno od grada, u njem je obično manje stanovnika, a socijalni prostor nije kontinuirano organiziran⁷. **Jedinice lokalne samouprave (JLS)** su općine i gradovi, a jedinice područne (regionalne) samouprave su županije⁸.

U nastavku slijedi prikaz općine Mače, osnovni podaci o općini, povijesni razvoj, prirodna i kulturna baština. Nakon toga prikazati će se potencijali ruralnog razvoja. Okvir ruralnog razvoja sastoji se od društvenog i ekonomskog aspekta (ili dimenzije) razvoja.

Prema Popić (2016.) **društveni okvir razvoja** podrazumijeva javnost, odnosno zajednicu u kojoj se pojedinac rađa, raste i razvija svoje fizičke i mentalne sposobnosti. Za analizu društvenog okvira važno je prikazati kulturna, sportska i ostala društva koji doprinose jačanju zajednice. **Ekonomski okvir razvoja** odnosi se na stanje gospodarstva, a uključuje obrtnike i trgovačka društva, poljoprivredu, šumarstvo, ruralni turizam te ostale gospodarske djelatnosti.

---

⁴<http://www.bioteka.hr/modules/lexikon/entry.php?entryID=408>

⁵<http://www.geografija.hr/pitajgeografa/sto-je-infrastruktura/>

⁶<https://uprava.gov.hr/print.aspx?id=12345&url=print>

⁷<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=55307>

⁸<https://uprava.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo/5-uprava-za-politicki-sustav-i-organizaciju-uprave-1075/lokalna-i-podrucna-regionalna-samouprava/842>

2.1. Položaj općine Mače

U gotovo samom središtu Krapinsko-zagorske županije, u dolini Sutinsćice i Velike, a na južnim padinama Ivanščice smjestila se općina Mače s istoimenim središtem. Općina Mače je smještena u brežuljkastom kraju na nadmorskoj visini od 167 metra. Općina Mače se sastoji od 9 naselja, površina općine je 27,88 km². Prema popisu stanovništva iz 2011. godine općina ima 2534 stanovnika. Općinsko središte Mače smješteno je u dolini na križanju prometnica za naselja Zlatar, Novi Golubovec, Mihovljan, Zlatar Bisticu i Zabok, ali je prometno inferiorno locirano u odnosu na važnije prometnice Zagreb-Varaždin i Zagreb-Macelj. Cestovni pravci u dolinama rijeka oduvijek su bili značajni za razvoj i povezivanje s ostalim naseljima. Jedna od posebnosti teritorija su povoljne karakteristike za stalno stanovanje: reljefne, klimatske, prometne i ostale karakteristike, kao i blizina većih središta Krapine, Zaboka i Zagreba koje bi trebale rezultirati migracijskim trendom iz većih gradova. Međutim, migracije iz tih gradova nisu pojačane zbog ekonomskih faktora, prvenstveno visoke stope nezaposlenosti⁹.

Slika 1. Karta Krapinsko - zagorske županije sa Općinom Mače

Izvor :(<http://proleksis.lzmk.hr/31101/>)

⁹<http://opcina-mace.hr/wp-content/uploads/2016/10/STRATEGIJA-RAZVOJA-OP%C4%86INE-MA%C4%8CE-2015-2020.pdf>

2.2. Povijest općine Mače

Prema Mudrinjak i sur.(2013). Mače (nekada Mache, do kraja XVIII. st. Mačansko) danas je jedno od devet naselja koja čine Općinu Mače koja je, pak, jedna od tridesetak jedinica lokalne samouprave Krapinsko-zagorske županije. Toponim Sutinsko se spominje prvi puta 1258. godine, a najstariji pisani spomen imena Mače potječe iz 15. stoljeća, Mače se tako prvi put spominje u pisanim dokumentima 1444. godine kao župa. Političkim i upravnim promjenama kroz povijest, općina Mače pripadala je od 1780. sve do 1993.godine različitim upravno-teritorijalnim sustavima, kada je osnovana općina Mače kakva djeluje i danas. U Maču je djelovala Hrvatska seljačka privredno-proizvođačka zadruga „Sijač” s osnovnom zadaćom opskrbe poljoprivrednika za ratarsku proizvodnju, a kasnije i Nabavno-prodajna zadruga koja je zadrugare opskrbljivala repromaterijalom te se bavila otkupom i prodajom stoke, a kasnije i trgovinom industrijskom robom.

2.3. Prirodna i kulturna baština općine Mače

2.3.1. Prirodna baština

Prema Mudrinjak i sur.(2013.) općina Mače zauzima sjeveroistočni dio Krapinsko–zagorske županije. Teritorij Općine proteže se u smjeru sjever - jug i zauzima središnji dio doline potoka Velika i pobrđa južnih padina Ivančice. Cijela Općina broji 9 naselja: Delkovec, Frkuljevec Peršaveški, Mače, Mali Bukovec, Mali Komor, Peršaves, Veliki Bukovec, Veliki Komor i Vukanci. Brežuljci su pretežito pokriveni šumskim raslinjem, voćnjacima i vinogradima dok su doline pretežito pokrivena poljoprivrednim površinama, ali se u vizurama krajolik značajno razlikuje u ovisnosti o klimatskoj izloženosti padina brijega. Na klimu utječe opća atmosferska cirkulacija uvjetovana geografskom širinom, utjecajima Panonske nizine i planinskog sustava Alpa i Dinarida te reljef razmatranog područja. Krajoliku općine Mače razlikuju se vegetacija brdsko/bregovitog područja i vegetacija dolinskog područja. Prirodna vegetacijska osnova u brdsko/bregovitom području su staništa šume hrasta kitnjaka, no ekološki povoljne zone za ratarstvo uvjetovale su krčenje i sječu, a na strmim i hladnim obroncima sačuvane su pojedine šumske zajednice koje se razlikuju raznolikošću biljnih vrsta.

2.3.2. Kulturna baština

Općina Mače se u posljednjih dvadesetak godina naglo promijenila. Umjesto starih drvenih kuća tradicionalne seoske arhitekture niču velike obiteljske kuće koje su suvremeno opremljene, a i građene po uzoru na gradsku arhitekturu. Do danas je sačuvano dosta objekata koji su primjer drevene arhitekture usprkos mijenjanju načinu gradnje (Mudrinjak i sur., 2013.). Godine 1574. u Maču je izgrađena crkva Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije (slika 3) koja postaje sjedištem župe. To je jednobrodna građevina s polukružnim svetištem, barokizirana u 18. stoljeću. Ima dvije bočne kapele, portal i zvonik ispod kojeg je sakristija. Crkva je kompletno uređena i u njoj se redovito održavaju mise za mještane općine Mače i susjednog Poznanovca. Župni dvor je prava kulturno-povijesna rijetkost, ne samo za Mače i Zagorje, nego i za cijelu Hrvatsku. Stari farof je 1965. godine proglašen republičkim spomenikom kulture prve kategorije i od tada se nalazi pod zaštitom države. Trenutno nije u funkciji i treba potpunu sanaciju i uređenje¹⁰.

Slika 3. Crkva Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije

Izvor : (<http://www.rmb.hr/humanitarni-koncert-u-macu>)

---

¹⁰ <http://opcina-mace.hr/wp-content/uploads/2016/10/STRATEGIJA-RAZVOJA-OP%C4%86INE-MA%C4%86E-2015-2020.pdf>

Kapela sv. Margarete (slika 4.) nalazi se u naselju Peršaves. Izgrađena je oko 1670. Započeti su radovi na obnovi temelja kapele, a povremeno se tamo održavaju mise. Zanimljivost kod crkve svete Margarete je da se nalazi u općini Mače ali spada pod Župu Lobor.

Slika 4. Crkva Svete Margarete

Izvor : (<https://zupa-lobor.hr/kapela-svete-margarete/>)

Crkva Sv. Benedikta (slika 5.) izgrađena je 1660. godine i nalazi se u Velikom Komoru, uređena je izvana, no potrebno je uređenje iznutra. Povremeno se tamo održavaju mise.

Slika 5. Crkva Svetog Benedikta

Izvor : (<https://mapio.net/o/5575690/>)

Također, dugu povijest imaju i Sutinske toplice koje se prvi put spominju 1258.godine te su jedne od najstarijih toplica na području Hrvatskog zagorja. Prvi bazen sagrađen je davne 1808. godine. Za ono vrijeme bio je sagrađen veliki kupališni kompleks s hotelom, kupališni sklop koji je uključivao zgradu s popločenim bazenima iskopanim u stijinama. U toplicama su bila korištena tri jača izvora. Voda je iz jednog bazena prelazila u drugi i sama se regulirala. Sutinske Toplice i vrela voda koja teče tim područjem nekada je bila poznata po svojim ljekovitim svojstvima i liječenju ženskih bolesti, reumatizma, mokraćnih organa, duševnih bolesti, išijasa i dr.) Analize objavljene tijekom 19. stoljeća pokazale su da je voda ljekovita. To je potaknulo vladu Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije da je 1893.godine i službeno proglase ljekovitom, a izvorište liječilištem¹¹.

---

¹¹<https://www.zagorje.com/clanak/mace/sutinske-toplice-hoce-li-propali-biser-ikad-postati-turisticki-raj>

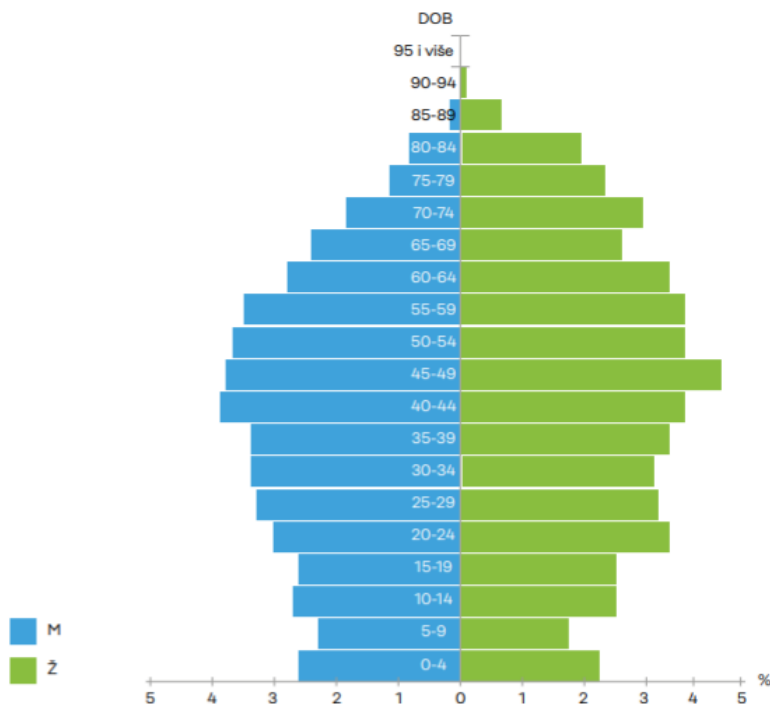
Slika 4. Hotel u sklopu Sutinskih toplica

Izvor : (<https://www.zagorje.com/clanak/mace/sutinske-toplice-hoce-li-propali-biser-ikad-postati-turisticki-raj>)

2.4. Demografska struktura općine Mače

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine općina Mače broji 2.534 stanovnika, a gustoća naseljenosti iznosi 91 stanovnik/km². Općina Mače spada u manje naseljena područja u Krapinsko zagorskoj županiji. Populacija u općini se znatno smanjila u odnosu na posljednjih 10 godina. Smanjenje broja stanovnika može se pripisati starenju stanovništva i iseljavanju mlađe populacije u urbane sredine radi posla i boljih životnih uvjeta. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku tijekom 2013. godine u općini Mače rođeno je 26 djece, a umrle su 44 osobe što predstavlja negativni prirodni prirast.

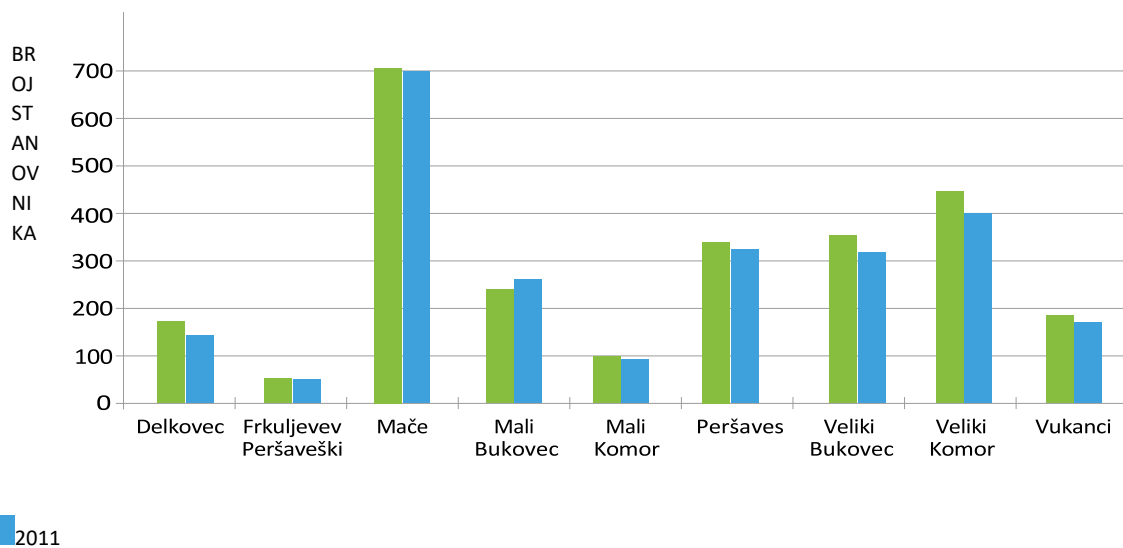
Promatrajući stanovništvo s obzirom na dob, uočeno je kako većina muškaraca spada u dobnu skupinu od 45 do 49 godina (116 osoba ili 4,58% od ukupnog broja stanovnika) dok većina žena spada u dobnu skupinu od 40 do 44 godina (111 osoba ili 4,38% od ukupnog broja stanovnika). Dobno-spolna struktura stanovništva Općine Mače prikazana je Grafikonom 1. pomoću dobno spolne piramide koja ima oblik košnice (stacionarni tip) s tendencijom da u budućnosti poprimi oblik urne (regresivni ili konstruktivni tip). Ovo znači da u sastavu stanovništva prevladava stanovništvo zrele dobi dok će u budućnosti zbog niskog nataliteta i procesa starenja stanovništva prevladavati staro stanovništvo.

Grafikon 1. Struktura dobno-spolnog sastava Općine Mače

Izvor: Državni zavod za statistiku; obrada: Zagorska razvojna agencija

Gledajući kretanje broja stanovnika po naseljima (grafikon 2) koja su u sastavu općine Mače primjetno je smanjenje broja stanovnika u većini naselja. Izuzetak od tog trenda je samo naselje Mali Bukovec (s 246 stanovnika u 2001. godini na 258 stanovnika u 2011. godini). Do najvećeg smanjenja broja stanovnika došlo je u naseljima Delkovec (sa 166 stanovnika u 2001. godini na 143 stanovnika tijekom 2011. godine), Veliki Bukovec (sa 362 stanovnika u 2001. godini na 314 stanovnika tijekom 2011. godine) i Veliki Komor (sa 453 stanovnika u 2011. godini na 397 stanovnika tijekom 2011. godine).

Grafikon 2. Kretanje broja stanovnika po naseljima na području Općine Mače
 Izvor: Državni zavod za statistiku; obrada: Zagorska razvojna agencija d.o.o.

Prema obrazovnoj strukturi stanovništva u općini Mače polovica stanovništva ima završenu srednju (50,47%) (računajući od ukupnog broja stanovnika s više od navršenih 15 godina) i osnovnu školu (23,41%). Udio visokoobrazovanog stanovništva je malen i iznosi svega 4,82%. Što se tiče srednjoškolskog obrazovanja, vidljivo je kako većinu čine muškarci (30,62%), dok kod visokoobrazovanog stanovništva većinu čine žene (2,76%). Kod stanovništva sa srednjoškolskim obrazovanjem najviše ih je završilo industrijske i obrtničke strukovne škole u trajanju od 1 do 3 godine dok ih je najmanje završilo gimnaziju (1,83%). Udio osoba bez ikakvog obrazovanja je malen te iznosi svega 0,89%. Stanovništvo bez završene škole i sa završenom osnovnom školom većinom se odnosi na osobe starije životne dobi koje su već izašle s tržišta rada te se nalaze u mirovini.

			Srednja škola				Visoko obrazovanje			
	Bez škole	Osnovna škola	Industrijske i obrtničke strukovne škole u trajanju od 1 do 3 godine	Tehničke i srodne strukovne škole u trajanju od 4 i više godina	Gimnazija	UKUPNO	Stručni studij	Sveučilišni studij	Doktorat znanosti	UKUPNO
Ukupno	0,89%	23,41%	31,84%	16,81%	1,83%	50,47%	3,28%	1,50%	0,05%	4,82%
Muškarci	0,37%	8,71%	23,03%	7,21%	0,37%	30,62%	1,54%	0,47%	0,05%	2,06%
Žene	0,51%	14,70%	8,81%	9,60%	1,45%	19,85%	1,73%	1,03%	0,00%	2,76%

Tablica 1. Obrazovna struktura stanovništva Općine Mače

Izvor : Državni zavod za statistiku; obrada: Zagorska razvojna agencija d.o.o.

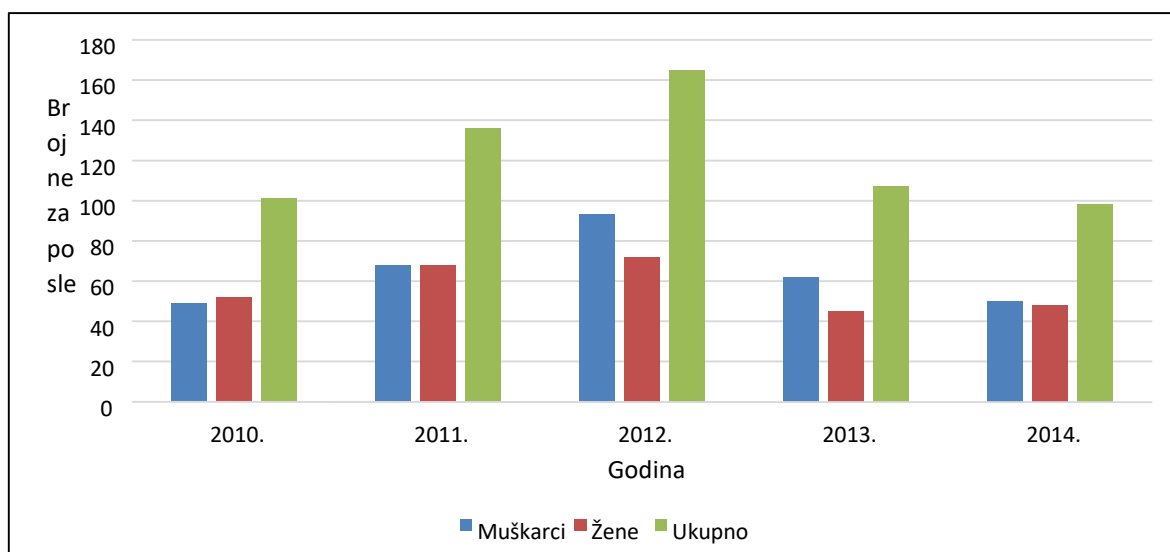
Zaključak: Većina stanovništva ima završenu srednju školu (50,47%) s završenim industrijskim i obrtničkim strukovnim školama u trajanju od 1 do 3 godine (31,84% od ukupnog broja stanovnika s završenih 15 godina) dok ih je najmanje završilo gimnaziju (1,83%). Najviše stanovnika zaposleno je u trgovini i građevinskim tvrtkama. Udio visokoobrazovanog stanovništva je malen i iznosi svega 4,82%. (što i nije čudno za malo mjesto), tako da izostaje glavni temelj za ruralni razvoj.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje tijekom 2014. godine na prostoru Općine Mače evidentirano je 98 nezaposlenih osoba. Ovo predstavlja smanjenje u odnosu na 2013. godinu (107 nezaposlenih osoba) te prekid trenda porasta broja nezaposlenih osoba prisutnog od 2010. godine. Isti trend, također je prisutan na području Krapinsko–zagorske županije gdje je od 2010. godine iz godine u godinu rastao broj nezaposlenih osoba¹². Gledajući spolnu strukturu nezaposlenih u vremenskom razdoblju od 2010. do 2013. godine, uočeno je kako je

¹² Izuzetak predstavlja 2014. godina kada je u odnosu na godinu ranije došlo do smanjenja broja nezaposlenih osoba (tijekom 2013. godine na području Krapinsko–zagorske županije evidentirano je 8.615 nezaposlenih osoba dok je tijekom 2014. godine evidentirano 7.296 nezaposlenih osoba).

gotovo jednak udio nezaposlenih žena i muškaraca na području Općine Mače. Broj nezaposlenih muškaraca i žena konstantno se povećavao do 2012.godine, nakon čega tijekom 2013.godine dolazi do smanjenja broja nezaposlenih. Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, u 2014. godini ukupna stopa nezaposlenosti na području Općine Mače iznosila je 33,79%. Grafikon 3.prikazuje kretanje nezaposlenosti muškaraca i žena te ukupnog broja nezaposlenosti¹³.

Grafikon 3. Nezaposlenost muškaraca i žena te ukupna nezaposlenost na području Općine Mače; 2010. – 2014.

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje; obrada: Zagorska razvojna agencija d.o.o..

¹³<http://opcina-mace.hr/wp-content/uploads/2016/10/STRATEGIJA-RAZVOJA-OP%C4%86INE-MA%C4%8CE-2015-2020.pdf>

4. MATERIJALI I METODE

Rad se temelji na sekundarnim i primarnim izvorima podataka. Sekundarni izvor podataka su knjige (posebno knjiga: Općina Mače-jučer, danas ,sutra), časopisi, web stranice (web stranica Općine Mače), stručni i znanstveni članci te strategija općine Mače. Primarni podaci koji su korišteni u ovome radu dobiveni su iz ankete koju je ispunjavala načelnica općine Mladenka Mikulec dana 08.08.2019.godine u trajanju od 2 sata. Neki podaci u anketi su naknadno dobiveni putem neformalnog razgovora s načelnicom. Intervju nema u transkribiranom obliku nego je u formi bilješka koje su također korištene u ovome radu. Neformalni intervju vođen je 02.09.2019.godine. i s gospodinom Vladimirom Grudenjićem, ravnateljem Osnovne škole Mače o osnovnoj školi, broju djece, broju zaposlenih učitelja i stručnog osoblja. Tijekom razgovora s ravnateljem odgovori su zabilježeni u bilješkama. Anketa se sastoji od 103 pitanja i podijeljena je u dva dijela u kojima se istražuje društveni i ekonomski okvir ruralnog razvoja. U prvom dijelu naglasak je stavljen na infrastrukturu i opremljenost Općine, a u drugom dijelu na razvoj i obnovu Općine.

Prema definiciji, **anketa** je organizirano ispitivanje ili prikupljanje podataka o nekom političkom, socijalnom, ekonomskom ili drugom pitanju, raspoloženju javnoga mišljenja i sl. Osobito u sociologiji, psihologiji, novinstvu i sl. metoda prikupljanja empirijskih podataka o stavovima građana o različitim društvenim pojavama. Pokazuje vremenski »presjek« i kvantitativnu raširenost istraživane pojave, najčešće na osnovi izabranog uzorka, radi procjene primijenjene na cijelu populaciju. Statističkim obradama podataka mogu se dobiti različiti pokazatelji pojave – od prosječnih vrijednosti do (latentnih) sklonosti ispitanika¹⁴.

Većina podataka iz ankete uvrštena je u završni rad. Podaci iz ankete koji su se koristili u radu su iz cjelina: Kultura i baština, položaj općina Mače, ruralni razvoj i društveni razvoj općine Mače.

---

¹⁴ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=2842>

5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

5.1. Društveni i ekonomski okvir razvoja općine Mače

U ovom poglavlju prikazati će se društveni i ekonomski okvir u kojem je moguć ruralni razvoj Općine Mače, s posebnim naglaskom na ulogu LAG-a „Zeleni bregi“ u ruralnom razvoju Općine. Općenito, prema mišljenju načelnice Općine, za ruralni razvoj potrebno je subvencionirati poljoprivredna gospodarstava, poticati male i srednje poduzetnike, s osobitim naglaskom na žensko poduzetništvo, unaprjeđivati obrazovanje, napredovanje i obučavanje ljudi na selu, te općenito povećati broj radnih mjesta u ruralnim područjima¹⁵.

Vrlo važan čimbenik ruralnog razvoja Općine svakako je LAG „Zeleni bregi“. U nastavku rada biti će opisan LAG i njegove aktivnosti.

Udruga Lokalna akcijska grupa „Zeleni bregi“ je organizacija civilnog društva organizirana kao nevladina, neprofitna, nepolitička udruga utemeljena na načelima ravnopravnosti, solidarnosti i humanosti koja okuplja građane, jedinice lokalne samouprave, organizacije civilnog društva, organizacije iz privatnog sektora i druge oblike organiziranja u svrhu promicanja održivog ruralnog razvoja i unapređenja inicijativa i interesa od značaja za razvoj područja jedinica lokalne samouprave koji su u članstvu Udruge Lokalne akcijske grupe „Zeleni bregi“¹⁶.

Udruga djeluje na području 18 jedinica lokalne samouprave s područja Krapinsko-zagorske županije (grad: Donja Stubica, Krapina, Oroslavje i Zlatar, općina: Bedekovčina, Đurmanec, Gornja Stubica, Jesenje, Lohor, Mače, Marija Bistrica, Mihovljan, Novi Golubovec, Petrovsko, Radoboj, Stubičke Toplice, Veliko Trgovišće i Zlatar Bistrica) i 4 jedinice s područja Zagrebačke županije (grad: Sveti Ivan Zelina, općine: Bedenica, Bistra i Jakovlje).

LAG je po broju JLS najveći u Hrvatskoj.

Površina LAG-a je 1012,15 km² na kojem živi 108 492 stanovnika, gustoća naseljenosti je 107,19 st/km². Prosječni indeks razvijenosti područja LAG-a je 84,70%. LAG „Zeleni bregi“ trenutno je najveći po broju JLS u Hrvatskoj.

---

¹⁵ Podaci dobiveni iz ankete

¹⁶ <https://www.zeleni-bregi.hr/>

Mače je jedinica lokalne samouprave s istom ulogom kao i sve ostale u sastavu LAG-a. Predstavnik Mača je predstavnik javnog sektora u tijelima LAG-a odnosno skupštini/upravnom odboru. Aktivnosti i projekti koje provodi LAG „Zeleni Bregi“ na području općine Mače su:

- Od 11. do 15. ožujka 2019 godine na području Krapinsko-zagorske županije obilježen je **Tjedan EU fondova**, u sklopu kojeg će biti prezentirane različite mogućnosti financiranja projektnih prijedloga, a zainteresiranim sudionicima bit će predstavljeni primjeri uspješno provedenih projekata na području KZŽ.

Tjedan EU fondova namijenjen je svim zainteresiranim stanovnicima na području Krapinsko-zagorske županije, a usmjeren je na podizanje razine svijesti i informiranosti kroz prezentaciju primjera dobrih praksi i distribuciji informacija o dostupnosti Europskih strukturnih fondova.

- 2.1.1.“ULAGANJA U OPĆE DRUŠTVENU INFRASTRUKTURU I POKRETANJE, POBOLJŠANJE ILI PROŠIRENJE LOKALNIH TEMELJNIH USLUGA ZA RURALNO STANOVNIŠTVO“.

Svrha: Poboljšanje životnih uvjeta u ruralnim sredinama, doprinos atraktivnosti sela i njegovom razvojnom potencijalu za druge aktivnosti te poticanje rasta i društveno – ekonomske održivosti kroz potporu ulaganjima u osnivanje,poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo,uključujući slobodno vrijeme i kulturu,te pripadajuću infrastrukturu.

- Tip operacije 4.1.1.„Restrukturiranje,modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava”¹⁷.

U intervjuu koji je proveden putem elektroničke pošte s voditeljem LAG-a, gospodinom Tomislavom Lež, (prilog 2) pojašnjava se provedba projekata:

“LAG „Zeleni bregi,, ovog je ljeta proveo javni poziv odnosno natječaj za male poljoprivrednike. Lokalna akcija grupa „Zeleni bregi“ objavljuje 1. LAG Natječaj za Tip operacije 1.1.2. „Unapređenje poslovne konkurentnosti malih poljoprivrednih gospodarstava“ iz Lokalne razvojne strategije LAG-a. Natječaj je sukladan tipu operacije 6.3.1. iz Programa ruralnog razvoja. Ukupan iznos raspoloživih sredstava ovog LAG natječaja iznosi 450.000,00

---

¹⁷<https://www.zeleni-bregi.hr/>

€ ili 3.325.185,00 HRK, a visina potpore po projektu iznosi 15.000,00 €, odnosno 110.389,50 HRK. Potpora se isplaćuje u dva jednaka dijela, prva rata nakon dobivanja odluke o odabiru, a druga nakon provedenih aktivnosti. Tim natječajem poljoprivrednici su dobivali 100% intenzitet potpore njihovog poljoprivredno-razvojnog projekta u iznosu 15.000,00 € što znači da su bespovratna sredstva po projektu iznosila 111.000,00 HRK, a prijavitelj nije bio obavezan uložiti dodatna vlastita sredstva, osim ako nisu htjeli povećavati vrijednosti projekta iznad definiranih 15 000 €. Prema objavljenoj rang listi dio sredstava iz natječaja lokalne razvojne strategije LAG-a „Zeleni bregi“ ići će i jednom prijavitelju iz Svetog Ivana Zeline (OPG Daniel Severin). On će provesti projekt, te doprinijeti realizaciji strategije i cilju poboljšanja gospodarskog stanja na području. Možda ne jedan projekt, ali LAG može odraditi i do stotinu „kirurških“ projekata na svom području koji daju akumulirani učinak. Općina Mače kao i sve druge jedinice lokalne samouprave mogu imati koristi od LAG-a u smislu razvoja socijalnog, gospodarskog i javnog života u značajnim pokazateljima, a naročito ako se u budućnosti LAG-ovi u RH budu financirali iz 3 (EAFRD, ESI, ERF) fonda, a ne kao do sad iz jednog (EAFRD). Rezultat toga će biti sveobuhvatnije strategije LAG-ova, odnosno više mjera i više novaca za rješavanje izazova i iskorištavanje potencijala lokalnog područja. Prepreka tomu zasad je slabo poznavanje LEADER sistema i načina njegove pravilne implementacije. Možda nije uzrok ni slabo poznavanje koliko mukotrpana, ali potrebna faza sigurnost i učenja RH pravilne provedbe LEADER-a.

Može se zaključiti da se stanje projekata koje provodi LAG „Zeleni bregi“, ove godine znatno povećao s obzirom da prošle godine (2018.), nije bilo ni jednog projekta koji je bio vezan uz Mače ili se provodio u općini Mače.

Iz prethodnog prikaza, može se zaključiti da općina Mače razvija svoje potencijale putem projektnih aktivnosti. Prema Ivković i sur.(2010.) unapređenje sela i poljoprivredne proizvodnje nužan je proces u očuvanju ruralnog prostora. Većina ruralnih naselja nema dovoljno vitalnosti da bi sama mogla preokrenuti nepovoljne razvojne trendove. Ruralnom stanovništvu treba pružiti uvjete za kvalitetan život, ali najvažnije je omogućiti ekonomski isplativu poljoprivrednu proizvodnju koja će mu osigurati sigurnu egzistenciju. Temeljni cilj poljoprivredne politike stoga treba biti razvijanje suvremenog, djelotvornog i konkurentnog poljodjelstva te

učinkovitija proizvodnja poljoprivrednih proizvoda¹⁸. Prema Đurkin B. i sur. (2018.), ruralna područja, zbog svojih specifičnih obilježja, često pate od depopulacije i stagnacije u ekonomskom i društvenom razvoju, no suvremeni trendovi ukazuju na porast interesa za integralnim razvojem u ruralnom okruženju. U nastavku slijedi prikaz ekonomskog okvira razvoja općine Mače.

5.2. Ekonomski okvir ruralnog razvoja

Poduzetničke zone, kao dio ukupne poduzetničke infrastrukture, definirane su kao infrastrukturno opremljena područja utvrđena prostornim planovima, namijenjena obavljanju određenih vrsta gospodarske aktivnosti¹⁹. U općini Mače se nalaze tri poduzetničke zone: gospodarska zona naselja Mače, gospodarska zona Veliki Komor i gospodarska zona Mali Bukovec. Niti jedna od tri poduzetničke zone u općini Mače krajem 2013. godine nije bila u funkciji te u njima ne postoji nikakva infrastruktura, dok je vlasništvo nad zemljom privatno.

Na području Općine, osim trgovačkih nema značajnijih gospodarskih kapaciteta, a posebno ne industrijskih postrojenja. Najvažnije poduzeće je Robna kuća „B.a.m.t.” Mače. Najveći broj obrta bavi se uslužnom djelatnosti (12 ili 32,43%)²⁰.

---

¹⁹ <https://gov.hr/moja-uprava/poslovanje/pokretanje-poslovanja/poduzetnicka-infrastruktura/1842>

²⁰ <http://opcina-mace.hr/wp-content/uploads/2016/10/STRATEGIJA-RAZVOJA-OP%C4%86INE-MA%C4%8CE-2015-2020.pdf>

5.2.2. Poljoprivreda

Područje općine Mače ima ukupnu površinu od 2788 ha. Od toga poljoprivredno zemljište se prostire na površini od 1847 ha, šume zauzimaju 760 ha, vodne površine obuhvaćaju 11 ha, a ceste i putevi 74 ha. Na preostaloj površini od 88 ha nalaze se zgrade, dvorišta i ostalo. Poljoprivredne površine čine 66% ukupne površine općine Mače. Međutim, parcele su usitnjene. Drugi važan faktor razvoja poljoprivrede i općenito gospodarstva jest negativni demografski trend.

Postoje određeni interesi za razvoj agrara u obliku malih eko-farmi pa je neophodno da se razvojem malih eko-farmi posveti veći značaj. Da bi se moglo upravljati gospodarskim razvojem potrebno je poštovati nekoliko najvažnijih preporuka u sferi demografskog razvoja:

- utvrđivanje posebne poticajne mjere za razvoj obiteljskog poduzetništva, farmerskog i rančerskog života i rada,
- otkupljivanje neobrađenog zemljišta od strane Općine i njihovo darivanje u zakup,
- omogućavanje povoljnih kredita na dulje razdoblje²¹.

Prema Mudrinjak i sur.(2003), na području općine Mače predviđeno je obavljanje sljedećih poljoprivrednih djelatnosti: proizvodnja žitarica i krmnog bilja, proizvodnja voća i povrća, proizvodnja vinove loze i vina, stočarstvo (uzgoj goveda, svinja, konja i peradi), mljekarstvo i sirarstvo, pčelarstvo, poljoprivredne usluge, te uzgoj cvijeća i ljekovitog bilja. U općini Mače sve se više razvija proizvodnja kvalitetnih vina unatoč otežanim uvjetima, a najviše zbog usitjenosti parcela. Nekadašnje sorte slabe kvalitete su gotovo nestale.

---

²¹ <http://opcina-mace.hr/wp-content/uploads/2016/10/STRATEGIJA-RAZVOJA-OP%C4%86INE-MA%C4%86E-2015-2020.pdf>

5.2.3. Turizam

Općina Mače nema razvijen turizam iako ima turistički resurs poput Sutinskih toplica koje su zatvorene od 2013. godine. Sutinske toplice slove kao najprirodnije toplice u Zagorju, zbog svog predivnog okoliša i prirodne izvorske tople vode koja se izmjenjivala svaki dan. Vlasnik Ivančica d.d. nema financijskih sredstava novaca za ulaganje u kompleks te su zbog problema oko investiranja toplice još uvijek zatvorene, a kompleks je zapušten te se ne održava i ne čisti. Kompleks Sutinske toplice se sastoji od 3 bazena i ugostiteljskog objekta koji su bili otvoreni za vrijeme sezone. U sezoni se moglo prihvatiti i do 5.000 kupača. Koncesija trenutnom vlasniku istekla je 2018. godine. Kroz općinu Mače prolazi trasa turističke vinske ceste Mihovljan– Mače–Zlatar, koja je razvojno poljoprivredno–turistički projekt oko kojeg bi se trebala razvijati seljačka obiteljska gospodarstva, seljački turizam te eno-gastronomska ponuda. Općina Mače nalazi se na južnim padinama Ivančice i polazište je na planinu, pa se osim topličkog i turističkog turizma može razviti i planinski turizam. Ne postoji uređena planinarska staza, ali ima dovoljan broj služnih puteva koji su povezani s padinama Ivančice. Na Ivančici se nalaze ostaci nekadašnjih utvrda koji su nekada bili posjed. S vrha Ivančice se pruža nevjerojatan pogled na cijelo Hrvatsko zagorje. Postoji mogućnost uređenja terena za padobransko jedrenje na obroncima Strugače zbog povoljnog položaja i zračnih strujanja.

Turizam je potencijalna gospodarska grana u Općini Mače. Zapošljavanjem u turizmu, uvećali bi se prihodi stanovništva i ublažio odlazak iz Mača. *Mislim da bi se povećanjem turizma i ulaganjem u općinu smanjila emigracija. Općina bi bila turistički atraktivnija kad bi se obnovili izvori Sutinskih toplica. Na području toplica mogao bi se izgraditi hotel i unutarnji bazen i tada bi toplice mogle biti otvorene cijelu godinu. Trebalo bi posjetiteljima ponuditi domaću hranu po kojoj je Hrvatsko Zagorje poznato. Također bi se mogao izgraditi i vodeni park koji bi privukao i mlađu populaciju. Sutinske toplice poznate su po ljekovitim izvorima i mogle bi se iskoristiti ne samo za rekreativni već i za zdravstveni turizam. Uz toplice bi trebalo napraviti biciklističke staze i na slikoviti način prikazati ljepotu i potencijal kraja kojeg ona ima. Postoji i veliki potencijal za otvaranje etno sela. U okolici Općine ima puno starih kuća koje su poznate kao „zagorske hiže“²².*

---

²² Prema neformalnom razgovoru s načelnicom Općine

Također postoji i dobra povezanost sa Ivanščicom te bi se mogle urediti staze za planinarenje i biciklističke rute i urediti teren za padobransko jedrenje. Na Ivanščici se nalazi i stara vojarna koja bi se također mogla preurediti u hotel za turiste. U narednim potpoglavljima slijedi prikaz društvenog okvira razvoja općine Mače.

Slika 6. Sutinske toplice nekad

Izvor : <https://www.zagorje.com/clanak/mace/sutinske-toplice-hoce-li-propali-biser-ikad-postati-turisticki-raj>

Slika 7. Sutinske toplice sada

Izvor: <https://www.zagorje.com/clanak/mace/sutinske-toplice-hoce-li-propali-biser-ikad-postati-turisticki-raj>

5.3. Društveni okvir ruralnog razvoja

5.3.1. Institucije i društvene djelatnosti

Na području općine razvijena je mreža ustanova u djelatnostima obrazovanja i znanosti, kulture i zdravstva te informiranja. Na području općine nalazi se jedna zdravstvena ambulanta u kojoj radi jedan liječnik opće prakse. Obrazovanje je vrlo važno tako da na području općine postoji igraonica „Mačići“ koja je otvorena u travnju 2018.godine. Od školskih ustanova na području općine nalaze se dvije škole. U samome centru Mače nalazi se Osnovna škola Mače koju pohađaju učenici od 1 do 8 razreda te se u naselju Peršaves nalazi područna škola koju pohađaju učenici naselja Delkovec, Peršaves, Velika i Vukanci koju pohađaju učenici od 1. do 4. razreda, a od 5. do 8. razreda prelaze u Osnovnu školu Mače. Osnovnu školu u Maču, prema podacima iz ankete, pohađalo je 150 učenika dok područnu školu u Peršavesima pohađa 20 učenika. U sklopu školske sportske dvorane ubrajaju se sljedeći sportovi: košarka, nogomet i odbojka. Od sportski terena ima samo nogometni teren NK Gaj Mače. Od upravnih institucija u općini postoji uprava općine Mače. Knjižnica koja se nalazi u sklopu Osnovne škole jedina je u općini. O informiranju o Općini Mače nema nikakvih časopisa. Kulturnih institucija nema pa je kulturno umjetničko društvo „Ljudevit Gaj“ Mače jedini nositelj kulturnog života u općini Mače. U Području sigurnosti i zaštite djeluje jedno dobrovoljno vatrogasno društvo: DVD Mače. Vjerske zgrade na području općine Mače su; crkva Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije u Maču, crkva Svete Margarete u Peršavesima te crkva Svetog Benedikta u Velikom Komoru.

Slika 8. Općinska zgrada

Izvor *vlastita fotografija*

Prema Šinković Z., (2018.) jedna od temeljnih funkcija jedinice lokalne i područne samouprave je zadovoljavanje javnih potreba u društvenim djelatnostima. Za izvršavanje svih obaveza u proračunima se osiguravaju potrebna financijska sredstva. Koje javne potrebe će biti financirane, utvrđuje se zakonom odnosno na zakonu utemeljenim aktima, a na županijskoj razini svake godine utvrđuje programima javnih potreba. Pored toga, određene obveze odnose se i na javne ustanove koje obavljaju javnu službu. Slijedi detaljniji prikaz navedenih institucija.

5.3.2. Predškolski odgoj i osnovnoškolsko obrazovanje

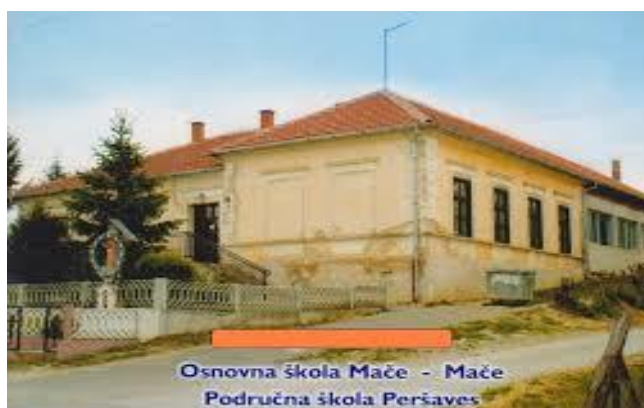
Općina Mače ima dvije osnovne škole. Osnovna škola u samome centru Mače izgrađena je 1861. godine i bila je u sklopu škole u Mihovljanu. Od školske godine 1995/1996 g. uslijedilo je osamostaljenje mačanske škole iz sastava dotadašnje škole u Mihovljanu. Druga škola koja se nalazi u naselju Peršaves izgrađena je 1912. godine, a 1928. godine došlo je do dogradnje škole. Dječji vrtić u općini Mače je u procesu izgradnje. U školi pored čitanja, pisanja i računanja, za djecu je osmišljeno čuvanje te pomaganje oko pisanja zadaće. U školama je zaposleno 6 učitelja razredne nastave, 19 učitelja predmetne nastave te 3 stručna suradnika: psihologa i pedagoga. U

školi se provodi nekoliko projekata, HRT-ov projekt zanemarena baština, razmjena pisama Francuska/ Hrvatska (eTwinning projekt), robotika, moj COOL laboratorij i Zalogajček - osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva. Nakon završetka osnovne škole, učenici odlaze pohađati srednju školu u najbliža mjesta, Zlatar, Konjščina, Bedekovčina te Zabok²³.

Slika 9. Osnovna škola Mače

Izvor : (<http://www.os-mace.com/indeks.php/skola/o-skoli>)

Slika 10. Područna škola Peršaves

Izvor : (<http://www.os-mace.com/indeks.php/skola/o-skoli>)

---

²³<http://www.os-mace.com/>

5.3.3. Kultura

Za kulturni život Mača najznačajnije je spomenuti Kulturno umjetničko društvo „Ljudevit Gaj“ Mače koje je osnovano je 1980.godine.U samom početku djelovao je tamburaški sastav kojem se krajem 1980.godine priključili i plesači te postavili temelje današnjih folklornih sekcija. Svoj rad predstavili su na brojnim nastupima i koncertima u Hrvatskoj i inozemstvu, a najpoznatiji su “*Međunarodna smotra folkloru u Zagrebu, Vinkovačke jeseni*”, županijske smotre folkloru, tamburaških sastava i vokalnih skupina te državne smotre folkloru i pjevačkih grupa. Od inozemnih nastupa tu su turneje u Italiji, nastupi i manje turneje u Austriji, Mađarskoj, Njemačkoj, Švedskoj, Irskoj, Poljskoj te sudjelovanje na međunarodnom festivalu folkloru u Nizozemskoj. Društvo trenutno broji 90-ak članova koji djeluju u 4 sekcije: predškolska folklorna sekcija, dječja folklorna sekcija, starija folklorna sekcija te tamburaška sekcija. KUD kroz svoje djelovanje prenosi hrvatsku kulturu i nasljeđe kroz folklore, pjesmu i sviranje tamburice te okuplja djecu svih uzrasta, mlade i veterane koji na taj način provode slobodno vrijeme. Posjeduju bogati fondus nošnji, a izvodi pjesme i plesnog radnog kraja te cijele Hrvatske: Zagorje, Posavinu, Slavoniju, Međimurje, Banat, Liku, Turopolje, Gorski Kotar, Bunjevac itd. KUD se prvenstveno financira iz sredstava Općine Mače, pomoću sponzora i donatora.

Manifestacija koju organizira KUD „Ljudevit Gaj“ Mače je „Tamburaška noć“. Tamburaška noć je kulturno-turistička manifestacija s dugogodišnjom tradicijom, a prvi puta se održala 1981.godine.U to vrijeme Tamburaška noć bila je najvažniji izvor prihoda²⁴.

---

²⁴<http://www.kud-ljudevit-gaj-mace.hr/author/mateja/>

Slika 11. KUD „Ljudevit Gaj“ Mače

Izvor : (<http://www.kud-ljudevit-gaj-mace.hr/author/mateja/>)

5.3.4. Ženska vokalna grupa „KAJDA“

Prema Mudrinjak i sur.(2013) sami počeci ŽVG²⁵ „Kajda“ (slika 12) vežu se uz KUD „Ljudevit Gaj“ Mače. Godine 2004. godine izdvojile su se iz KUD-a i osnovala vlastitu udrugu ŽVG „Kajda“ kojom potiču svestrani kulturni, folklorni i umjetnički amaterizam, te pomiču vlastiti zavičaj, njegove tradicije, te potiču i razvijaju nove stvaralačke aktivnosti.

Djevojke njeguju folklorno pjevanje te izvode narodne pjesme Zagorja i ostalih dijelova Hrvatske. Svoje popevke, Zagorje i naše malo Mače promovirale su u mnogim radijskim i TV emisijama poput „Dobro jutro Hrvatska“, „Lijepom Našom“, „Svirci mmoji“ na HRT-u, „Narodno Veselje“ na Z1, „Koktel“ na VTV, „Kajkavijana“ na radio Sljemenu, i dr.

Osim folklornog pjevanja okušale su se i u tamburaškoj i zabavnoj glazbi, surađivale su s mnogim glazbenicima, autorima, aranžerima, a neki od njih su Ivica Pepelko, Renata Kos, Milica Korpar Mili, Gordana Ivanjek, Andrija Kos i dr. Prvom pjesmom „Na zviranjaku“,

---

²⁵ ŽVG- Ženska vokalna grupa kajda

kojom su se samostalno predstavile Tamburaškom festivalu „Pjesma i tambura“ 2006.,osvojile su 3. nagradu, odlukom stručnog žirija i festivala.

Krajem 2010.godine „Croatia Records“ izdaje njihov album prvijenac „ Golubek moj bijeli“, čiju kvalitetu prepoznaje struka te su sljedeće godine bile nominirane za hrvatsku diskografsku nagradu „Porin“ u kategoriji 20. najbolji album folklorne glazbe. Porina nažalost nisu osvojile, ali su Kajde prva zagorska grupa koja je nominirana za „Porina“.

Četiri godine su predstavljale Krapinsko-zagorsku županiju na Državnim smotrama malih vokalnih sastava, gdje su uvijek bile visoko ocijenjene, a 2007. godine od stručnog povjerenstva predložene kao 3.mogući predstavnik malih vokalnih sastava pri odabiru za razmjenu ili prezentaciju-folklorno pjevanje u inozemstvu .

Slika 12. Ženska vokalna grupa „ Kajda“

Izvor : (<https://www.zagorje.com/clanak/vijesti/kajde-odrzale-tradicionalni-bozicni-koncert>)

5.3.5. Zdravstvena i socijalna skrb

Prema Mudrinjak i sur.(2013.) popularna zdravstvena zaštita u Općini započela je otvaranjem ordinacije opće medicine 1974.godine.od strane Doma zdravlja Zlatar u prostoru na 1.katu zgrade tadašnjeg Zadružnog doma. Radi neadekvatnog prostora ordinacija se 1999.godine preseljava u noviji veći prostor bivše Mjesne zajednice u stambeno-poslovnoj zgradi s manje stepenica gdje se nalazi i danas. U ordinaciji radi 1 liječnik te jedna medicinska sestra. Također, općina Mače ima i ljekarnu u kojoj je zaposleno 2 ljekarnika. Najbliža hitna medicinska pomoć nalazi se u Zlataru udaljenom 5 km od Mača, a bolnica se nalazi u Zaboku udaljena 18 km. Socijalna zaštita naših građana provodi se kroz Socijalno vijeće općine Mače te Centrom za socijalnu skrb Zlatar Bistrici. Općina Mače pomaže socijalno-ugroženim stanovnicima kod plaćanja troškova električne energije, vodoopskrbe, plina, komunalnih usluga odvoza smeća, sufinanciranje školske kuhinje, sufinanciranje prijevoza učenika osnovnih i srednjih škola te kroz razne druge oblike pomoći. Udruga LOHOUD pruža pomoć u kući starijim i nemoćnima (pranje, čišćenje, cijepanje drva, nabava lijekova, potrepština, prijevoz do liječnika),a njezin rad sufinancira lokalna zajednica i Ministarstvo obitelji branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

5.3.6. Društveni život na Općini Mače

5.3.6.1. Dobrovoljno vatrogasno društvo

Prema Mudrinjak i sur.(2013.), dobrovoljno vatrogasno društvo u Maču osnovano je 23. siječnja 1910. godine. Svrha društva je da zajedničkim uređenim djelovanjem brani imetak i život stanovnika općine Mače i njegove okolice prigodom požara, a po mogućnosti i kod drugih elementarnih nepogoda. U okviru Društva djeluje limena glazba i mažoretkinje Alina. Kroz godine se broj članova povećavao pa Društvo danas broji oko 90 članova²⁶.Društvo u svom vlasništvu posjeduje Vatrogasni dom. Članovi DVD-a svojim su dobrovoljnim radom i prilozima sagradili vatrogasni dom, garaže te nabavili troja vatrogasna vozila.Za 90-godišnjicu DVD-a Mače pristupilo se uvođenju tornja na vatrogasnom domu. U proteklih petnaestak

---

²⁶ Ostali podaci preuzeti su iz ankete

godina dom se uređivao u skladu s financijskim mogućnostima. Izmjenjeno je krovništvo, a povodom 100-obljetnice osnutka Društva odlučili su obnoviti unutrašnjost doma, sanitarni čvor, vodovodne instalacije, elektroinstalacije, komplet stolariju, žljebove i vanjsku fasadu sa tornjem.

Slika 13. DVD Mače

Izvor: <http://www.kzz.hr/blagoslov-vozila-dvd-mace>

5.3.7.2. Nogomet

Prema Mudrinjak i sur (2013.), počeci nogometa u Maču sežu sve od 1927.godine.U početku se igralo na prostoru iza današnjeg sajmišta, da bi se nakon izvjesnog vremena uredilo igralište u centru Mača, na kojem se i danas igra. Klub je počecima dobivao različite nazive, sve do 1968. godine kad je klub nazvan NK „Gaj“ Mače. U narednom razdoblju klub se natječe u raznim županijskim i regionalnim ligama s promjenjivim uspjesima. U sezoni 1974/1975.klub je bio jesenski prvak varaždinsko-zagorske lige. U dva navrata bio je prvak 2 ŽNL. Kad je u sezoni 2002/2003.NK „Gaj“ Mače postao jesenski prvak 1 ŽNL. Sezone 2007/2008 osvaja se kup KZZ. Ta titula donijela je klubu plasman u predkolo Hrvatskog kupa, te gostovanje u Žminju od istoimenog kluba i pobjedu od 2:0.Tom velikom pobjedom NK „ Gaj“ Mače plasirao se 1/16 finala Hrvatskog kupa te za protivnika dobio zagrebački „ Dinamo“. Dolazak „ Dinama“ u Mače bio je jedinstveni i nezaboravan događaj. 8.listopada.pored 4000 ljudi odigrana je povijesna utakmica u kojoj je slavio Dinamo sa 5:1.Kup KZZ osvojen je i naredne dvije sezone te je dobiven pehar trajno vlasništvo. Klub je bio 1 ŽNL sezone 2006/2007, 2008/2009 i 2009/2010. Nakon osvojenog prvenstva 1 ŽNL sezone 2009/2010 i ostvarenih uvjeta klub se počeo natjecati u višem rangu, u 4.HNL.Nakon dvije uspješne sezone u 4 HNL ostvaren je direktan plasman u 3.HNL središte gdje se klub i danas natječe. Igrački kadar NK „Gaj“ Mače sukladno sportskoj politici kluba temelji se na domaćim igračima, potpomognutih sa nekoliko igračkih pojačanja.

5.3.8.2. Mačanske mažoretkinje “ Alina”

Mačanske mažoretkinje(slika 14) osnovane su u Maču 2.veljače 2007.godine i do kraja 2013.godine djelovale su u sklopu DVD-a. Godine 2013.osnovale su vlastitu udrugu pod nazivom “ Mačanske mažoretkinje Alina“. Svrha okupljanja i djelovanja mažoretkinja jest unaprEđenje mažoret i pom pom plesa kao dijela opće kulture, te sudjelovanje na manifestacijama i natjecanjima. Prema anketi trenutno broje 40 članica koje djeluju u četiri grupe: djeca , kadeti, juniori i seniori. Već u prvoj godini djelovanja mažoretkinje su nastupale i gostovale diljem Hrvatskog zagorja, ali i u susjednim županijama. U proteklih 10 godina ostvarile su brojne rezultate na državnim međunarodnim natjecanjima. Od postignutih rezultata najvažniji su:1. mjesto na međunarodnom turniru (Christmas Open) u Zagrebu

2013.(velika formacija štap, seniori),1.mjesto na državnom turniru u Poreču 2015.(classic baton, seniori),1. mjesto na europskom prvenstvu u Brnu 2015.(classic baton, seniori),3. mjesto na svjetskom prvenstvu u Poreču 2016.(mini baton flag, seniori),2.mjesto na europskom prvenstvu u Italiji 2017.(velika baton flag, seniori),3.mjesto na European Grand Prix-u u Austriji 2017.(classic baton, kadeti) i mnoge druge. Potrebno je nagasiti da su Mačanske mažoretkinje vrlo uspješne i da su bile europske prvakinje te treće u svijetu²⁷.

Slika 14. Mačanske mažoretkinje „Alina“

Izvor: <https://macanske-mazoretkinje-alina.com/wp-content/uploads/2018/03/Macanske-mazoretkinje-Alina-16.jpg>

---

²⁷<https://macanske-mazoretkinje-alina.com/wp-content/uploads/2018/03/Macanske-mazoretkinje-Alina-16.jpg>

5.4.3.1. Šahovski klub „Gaj“

Prema Mudrinjak i sur (2013.), ta drevna igra prisutna je na ovim prostorima u drugoj polovici ovoga stoljeća, iako je i ranije kod pojedinih bogatih obitelji, vlasnika kurija, obrtnika, učitelja i drugih učenih ljudi šahovska igra bila prisutna kao dio zabave. Pa je tako šahovski klub u Maču osnovan 1985. godine. Nakon osvajanja nekoliko drugih mjesta i 3. mjesto, klub je 2009. godine postao prvak 4. Hrvatske lige centar D, ali na žalost u dodatnim kvalifikacijama nije se uspio plasirati u viši ring. Pobjedom nad Siskom klub je postigao povijesni iskorak-plasman u 3. Hrvatsku šahovsku ligu-centar, gdje osvaja 10. mjesto od 12 momčadi. Sadašnji plan im je osvojiti prvenstvo te napokon dobiti pehar.

6. ZAKLJUČAK

Promatrajući resurse društvenog i ekonomskog razvoja općine Mače može se zaključiti da je najprije važna dobra suradnja između javnog i privatnog sektora kako bi se otvorila nova radna mjesta i potaknuo ekonomski razvoj. Jačanjem gospodarstva znatno se unaprjeđuje i kvalitetan život ljudi u Maču.

Iako u Općini postoje poduzetničke zone, one nisu u funkciji, a industrijska proizvodnja je vrlo slabo razvijena. Poljoprivreda je također nedovoljno razvijena, a Sutinske toplice koje u sebi kriju ogroman ekonomski potencijal, su u derutnom stanju. Ukoliko bi se pristupilo strateškoj revitalizaciji Sutinskih toplica, to bi istovremeno utjecalo i na otvaranje novih radnih mjesta i poduzetničkih aktivnosti i u drugim gospodarskim granama. Poljoprivreda i agroturizam imali bi također svoju razvojnu šansu i to zbog odličnih prirodnih i ekoloških uvjeta u ovom kraju. No, projekti namijenjeni poticanju razvoja poljoprivrede su u početnoj etapi razvoja i primjene. Autorica rada smatra da je osobito važno obnoviti Sutinske toplice i razvijati zdravstveni turizam po kojem je ovaj kraj bio nadaleko poznat. Veliku ulogu u poticanju razvoja gospodarstva ima općina Mače, LAG „Zeleni bregi“, te Krapinsko – zagorska županija, jer se osim na vlastite snage, Općina treba osloniti i na vanjske dionike razvoja.

Na žalost, zbog slabo razvijenog gospodarstva, poljoprivrede i turizma, koji bi mogli biti poluga ukupnog ekonomskog razvoja, stopa nezaposlenosti u Maču je velika. Mladi odlaze iz Mača u potragu za zaposlenjem. No, djeca predškolskog i školskog uzrasta polaze igraonicu i, kasnije školu što je važno za mlade obitelji. Osim razvijenih školskih i zdravstvenih institucija, te postojeće zadovoljavajuće infrastrukture (vodovod, prometna povezanost i sl.), Mače i njezini mještani ponosni su na dugu kulturnu i povijesnu tradiciju, prije svega na kulturno umjetničko društvo „Gaj“. Treba spomenuti i mačanske mažoretkinje sa svojim izuzetnim sportskim postignućima, te ŽVS „Kajda“.

Društveni okvir razvoja u Općini Mače bazira se na dobro razvijenim školskim i zdravstvenim institucijama, te udrugama, no u Općini prevladava starija i slabije obrazovna populacija. Kad će se uravnotežiti društveni i ekonomski okvir razvoja općine Mače postignuti će se integralni razvoj i prosperitet Općine.

7. LITERATURA

KNJIGE I ČLANCI:

1. Đurkin B., D.s.J., i Šebrek K, J. (2018). 'Zadruga kao organizacijski oblici za održivi razvoj turizma u ruralnim područjima', *Notitia - časopis za održivi razvoj*, 4(4), str. 39-48. <https://doi.org/10.32676/n.4.4>
2. Ivković, M., Barković, Đ., i Baćani, S. (2010). 'Komasacija zemljišta i ruralni razvoj', *Geodetski list*, 64 (87)(4), str. 297-312.
3. Kratki priručnik (2011.): Lokalni ekonomski razvoj dostupno na: http://siteresources.worldbank.org/INTLED/552648-1107469860149/22262566/led_pamphlet_local.pdf
4. Mudrinjak i sur. (2013) : Općina Mače, jučer, danas, sutra, Općina Mače.
5. Popić, M. (2016): Socio-ekonomski okvir sela Draganić završni rad na Visokom gospodarskom učilištu u Križevcima.
6. Strategija Općine Mače 2015-2020. dostupno na: <http://opcina-mace.hr/wp-content/uploads/2016/10/STRATEGIJA-RAZVOJA-OP%C4%86INE-MA%C4%8CE-2015-2020.pdf>
7. Šinković, Z. (2019). 'Financiranje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave', *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 56(1), str. 223-250. <https://doi.org/10.31141/zrpf.2019.56.131.223>
8. Štambuk, M (2003): Trebaju li nam posebna znanja za ruralni razvitak? (119-126) u: *Razvojne perspektive Slavonije i Baranje*, Institut Ivo Pilar, Zagreb.

INTERNET IZVORI:

1. Enciklopedija : <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=55307> (9.9.2019)
2. KUD “Ljudevit Gaj” Mače: <http://www.kud-ljudevit-gaj-mace.hr/author/mateja/> (9.9.2019)
3. LAG “Zeleni Bregi “ : <https://www.zeleni-bregi.hr/> (9.9.2019)
4. Mačanske mažoretkinje “Alina”: <https://macanske-mazoretkinje-alina.com/wp-content/uploads/2018/03/Macanske-mazoretkinje-Alina-16.jpg> (9.9.2019)
5. Ministarstvo uprave: <https://uprava.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo/5-uprava-za-politicki-sustav-i-organizaciju-uprave-1075/lokalna-i-podrucna-regionalna-samouprava/842> (19.9.2019)
6. Ministarstvo uprave Republike Hrvatske: <https://uprava.gov.hr/print.aspx?id=12345&url=print> (19.9.2019)
7. Osnovna škola Mače: <http://www.os-mace.com/> (9.9.2019)
8. Općina Mače: <https://opcina-mace.hr/> (19.9.2019)
9. Ruralno područje bioteka: <http://www.bioteka.hr/modules/lexikon/entry.php?entryID=408> (19.9.2019)
10. Ruralni razvoj – HMRR: <http://www.hmrr.hr/hr/ruralni-razvoj/sto-je-to-ruralni-razvoj/> (9.9.2019)
11. Središnji državni portal: <https://gov.hr/moja-uprava/poslovanje/pokretanje-poslovanja/poduzetnicka-infrastruktura/1842> (19.9.2019.)

8. PRILOZI

Prilog 1. Upitnik- socio-ekonomski okvir razvoja Općine Mače

Država: **Hrvatska**

Županija: Krapinsko-zagorska

Općina: **Mače**

Istraživač: **Martina Ščapec**

I DIO INFRASTRUKTURA, OPREMLJENOST Geografske karakteristike i prostorni izgled sela

1. Nadmorska visina sela: 167 m
2. Karakteristike šireg područja u kojem je selo smješteno

b) brežuljkast kraj

3. Smještaj naselja s obzirom na mikrogeografske karakteristike

a) prisojna strana

4. Klima i hidrološke prilike

b) normalna vlažnost

5. Tip općine s obzirom na grupiranost

b) grupirano po naseljima

6. Broj naselja: **9**

Površina općine: **27,88** km²

7. Autobusna stanica nalazi se u:

a) naselju : Mače(općina), Veliki komor, Peršaves, Delkovec. (Školski busevi)

b) u najbližem naselju (naziv) **Peršaves**, udaljenost **2** km

c) broj dnevnih veza do gravitacijskog centra: **2**

d) broj dnevnih veza do županijskog centra: **Nema**

8. Željezničke veze: **NE**

9. Pošta ; u naselju: **Mače** - godina izgradnje: **nije pronađena**, automatska centrala i signal mobilne telefonije pokriva; **cijelo selo**

Stambena i komunalna opremljenost

1. Da li postoji prostorni plan sela **Da**

2. Broj kuća u općini Mače: **79**

3. Da li ulice imaju uličnu rasvjetu? **Ne**

4. Elektrifikacija: **djelomično**

5. Ima li selo park?**ne** (**U selu nema park, ali ima u općini Mače**)

6. Ko se brine o parku? **Općina Mače (park u općini Mače)**

7. Kanalizacija:**djelomično izgrađena**

8. Način opskrbe s vodom:**izvor, javni vodoopskrbni sustav**

9. Vrste putova (u km): (**Općina Mače**),asfaltni: **54.802 m**,makadam:**29.824 m**,zemljani:**16.824 m**

10. Kategorije putova:**lokalni**

11. Groblje:**za više sela (Imamo 3 groblja, Mače, Peršaves i Veliki Komor**

12. Način odlaganja smeća:**odvozi se iz sela (kamo)Komunalac Konjščina**

Privredno obilježje naselja i struktura stanovnika

13. Tip naselja prema pretežnoj djelatnosti: **mješovito**

14. Čime se selo pretežno bavi u poljoprivredi: **ratarstvo-stočarstvo, povrtlarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo**

15. Ukupan broj stanovnika u selu: **143 stanovnika u selu Delkovec**

16. Ukupan broj nezaposlenih: ***informacije su nedostupne, ima samo za 2014. godinu kada općina Mače broji 98 nezaposlenih, a 2015. godine stanje se popravilo i broj nezaposlenih je pao.**

17. Broj radnika zaposlenih u inozemstvu: **5**

18. Broj povratnika iz inozemstva: **0**

Privredne organizacije (pogoni, zadruge, otkupne stanice, zanatske radnje/obrti, poduzeća,)

19. Naziv organizacije (navesti sve koliko ih ima):

Naziv	Djelatnost	Vlasništvo	Broj zaposlenih	Od toga iz sela
Letiva-interijeri	Gradevinarstvo	Kristijan Vazdar	2 radnika i vlasnik	3
GMSD	Usluge ggradevinskom mehanizacijom, izrada objekata niskogradnje, usluge prijevoza građevinskog materijala.	Dragutin Sedlar	2	2

20. Poljoprivredna apoteka godina osnivanja **2018 godine (u prizemlju općinske zgrade)**

b) u najbližem naselju Mače udaljenost u km 5 km

21. Stalna veterinarska stanica: godina osnivanja 1995.godina ,u najbližem naselju Grad Zlatar udaljenost u km 9,4km

22. Benzinska pumpa u najbližem naselju Grad Zlatar udaljenost: 8,4 km

Zdravstvo

23Zdravstvena ambulanta sa stalnim liječnikom : broj liječnika: 1, najbližem naselju Mače udaljenost u km 5 km (iz mojeg sela)

23.Dom zdravlja: U najbližem naselju Grad Zlatar udaljenost: 5 km

24 .Ljekarna: broj ljekarnika: 2

U najbližem naselju Mače udaljenost u km 5

25. Mjesto gdje se nalazi najbliža bolnica: Bračak/Zabok udaljenost: 21 km

Školstvo

26. Da li u selu postoji dječji vrtić: **ne**

27. Osmogodišnja škola - u selu (Područna Škola Peršaves od 1-4 razreda, dalje nastavljamo u Maču od 5 do 8 razreda.)

godina izgradnje:1861.godine u Maču,1912.godine u Peršavesu .

broj učenika: Trenutno sve zajedno 190 učenika u Maču i U Peršavesi.

28. Srednja škola: broj nastavnika 56

u najbližem naselju: Grad Zlatar udaljenost: 9,4 km (iz mojeg sela Delkovec)

broj učenika: *informacija je nedostupna

Kulturne ustanove

29.Dom kulture : u najbližem naselju. Mače udaljenost: 5,4 km

30. Društveni dom: u najbližem naselju (kojem) Mače udaljenost u km 5,4

31. U kakvom je stanju društveni dom: (starost, broj mjesta, grijanje, kuhinja, sanitarni čvor....)
U dobrom je stanju. Prostorija je za 200 ljudi. Ima grijanje, kuhinju, sanitarni čvor, nove stolice, PVC stolariju, toplinsku fasadu.

32. Vatrogasni dom : **u najbližem naselju (kojem) Mače**

57. Biblioteka : **u najbližem naselju Zlatar**

58. Kino : **u najbližem naselju Zabok**

Muzej :**u najbližem naselju: Krapina** udaljenost: **19 km**

59. Etno zbirke: **u najbližem naselju: Krapina**

60. Crkve: **u selu, Katolička godina izgradnje: Crkva u Maču 1574.g. Crkva Sv. Margarete u Peršavesi prvi put se spominje 1666.godine.**

61. Ako postoje knjige o selu navesti koje i ime autora: **Općina Mače jučer, danas , sutra Monografija povodom 20-godišnjice općine 1993-2013.**

Sportski objekti

62. Objekti u selu : **Nogomet igralište i popratni objekti**

63. Sportske dvorane u selu za: **Košarku, Dvorana je izgrađena 2010. godine , Rukomet Dvorana je izgrađena 2010.godine , Odbojku Dvorana je izgrađena 2010.godine**

Društva i udruženja

64. Da li u selu postoji mjesni odbor? : **da**

65. Jedinstveni upravni odjel (ranije mjesni ured) : **u najbližem naselju Mače**

66. Sportska društva : **u selu: Općina Mače, Naziv: NK Gaj Mače, Lovci, Šahisti, Kickboxing Mače.**

Godina osnivanja: 1928, godina NK Gaj Mače
Lovačko društvo 'Fazan' osnovano je 1945. godine, Šahovski klub Mače osnovan
1998.godine,a Kickboxing klub 2012. godina.

Broj članova: NK Gaj Mače ima oko 100 članova

67. Kulturno- umjetnička društva

68. Udruženja (društva) u selu:

Naziv	Godina osnivanja	Broj članova
KUD "Ljudevit Gaj Mače"	1980. godine.	Oko 90
Ženska vokalna grupa "Kajde"	Samostalno od 2004.godine prije toga su bile u sklopu KUD-a	8
Mažoretkinje "Alina"	Osnovane su 2006.godine i bile su u sklopu DVD-a ,kao samostalno udruga od 2013.godine.	20 juniorki i 11 seniorki
Dobrovoljno vatrogasno društvo "Mače" i limena glazba u sklopu DVD-a Mače	DVD Mače osnovano je 1910. godine.	Oko 260
Nogometni klub"Gaj Mače"	1928.godina	Oko 100
Lovačko društvo "Fazan Mače"	1945.godine	65

Naziv	Godina osnivanja	Broj članova
Šahovski klub "Gaj Mače"	1998.godina	
Klub liječenih alkoholičara "Zviranjek"		
Udruga Pčelara "Gaj Mače"	1998. godine	Oko 50
Društvo "Naša djeca Mače"		

Trgovine

Vrste trgovine u selu : mješovitom robom 1,samoposluga 3,specijalizirane prodavaonice 4, pekare 1,

Mesnice u najbližem naselju: Zlatar udaljenost: 9,4 km

70. Uređena tržnica (sajam) u najbližem naselju: Zabok udaljenost: 24 km

72. Sajmeni dani u najbližem naselju: Mače- subotom i Zlatar-utorkom udaljenost: Mače 5,4 km, Zlatar 9.6 km

Ugostiteljstvo i ostale usluge

Vrsta ugostiteljskog objekta (u općini Caffe-bar),Gostionica, restoran

72. Ugostiteljstvo u najbližem naselju, kojem? Mače,Hotel Marija Bistrica ,Restoran Zlatar, Zabok, Marija Bistrica,Seoski turizam Krapina,Kumrovec

73. Servisi u selu: U selu nemamo nikakvu vrstu servisa. Ima u Maču

76. Frizer u općini:u Maču frizerski salon. Studio ljepote Barbara i frizerski salon Dubravka.

77. Banka u selu u najbližem naselju Zlatar udaljenost u km 9,4 km
78. Mjenjačnica u selu u najbližem naselju Zlatar udaljenost u km 9,4 km
79. Zubna ambulanta Zlatar Koliko liječnika stomatologa 3 i 1 privatni stomatolog.
80. Bankomat Mače

II DIO

OBNOVA I RAZVOJ SELA

1. Koliko često se održavaju skupovi u vašem selu? **više puta god.,sastanak općinskog vijeć,sportska društva,kulturno umjetnička dr.,lovačka dr. ostalo, vijeće mjesnih odbora**

Koje svečanosti , praznike i priredbe zajedno organiziraju i slave stanovnici ovog sela? (naziv, opis svečanosti, praznika ili priredbe, na čemu se zasniva zajedničko učešće)

- a) ZIMI – Božićni koncer KUD-a Kajde,Sveti Nikola,Advent u Maču,U PROLJEĆE-Dan Općine Mače.LJETI-Tamburaška noć.U JESEN-Obilježavanje dječjeg tjedna.
2. Da li znate za neke priredbe ili svečanosti koje su ranije bile organizirane u selu a sad ih više nema? Nema, sve što je i sada i dalje se održava. Npr. tamburaška noć, dan Općine...
  3. Kako žive, po Vašem mišljenju, ljudi u odnosu na period prije deset godina **nešto bolje**
  4. Koje probleme sudionici intervjuja (vođenog grupnog razgovora) smatraju najvažnijim za selo? **Nezaposlenost,sve manje mladih ljudi,pogoršanje zdravstvenog stanja stanovnika,nedostatak radne snage**
  5. Da li je selo u donosu na druga naselja u općini:**jednako razvijeno kao i druga**
  6. Koja organizacija ili institucija je, prema mišljenju učesnika razgovora, u zadnje vrijeme pospješila (potaknula) unapređenje sela?Općina Mače i načelnica općine Mače.

7. Koje se osobe u selu bave pitanjem razvoja sela? **Općina Mače**
8. Koji su bili najveći problemi u selu prije 20 godina, a koji su danas?

Danas- nezaposlenost, manjak mladih ljudi, sve više starije populacije, Prije: infrastruktura, mali prihodi.

Koje je mjere poduzimalo samo selo u rješavanju navedenih problema prije 20 godina, a koje poduzima danas? **Asfaltiraju se ceste.**

9. Koji su najvažniji postignuti rezultati prije 20 godina? **Izgradila se Sportska dvorana u Maču**

Koji su najvažniji ostvareni rezultati danas (unatrag 5 godina) **Izgrađena je školska dvorana, čuvaonica za djecu, asfaltirale su se ceste, kružni tok, te osobno održavanje cesta.**

Koje su inicijative pokrenute, a nisu realizirane i zbog čega? **Izrada ranih proljetnih dokumentacija. Nisu realizirane zbog financijskih sredstva. JMO općine Mače.**

Koje su prazne zgrade u selu koje više nisu u upotrebi i da li ima ideja da se ponovo koriste? **Prostor na sajmištu, ideja je izgradnja dječjeg vrtića.**

Što je rađeno iz sredstava lokalnog/županijskog/državnog proračuna? **Asfaltirane su ceste, uređenje Doma kulture ,groblja, razne pomoći mještanima u vidu stipendija, pomoć za drva, sufinanciranje vrtića, prijevoza osnovnoškolaca i srednjoškolaca.**

Koliki je postotak učešća seoskog stanovništva u izgradnji? **Stanovnici ne sudjeluju financijski u izgradnji ili asfaltiranju ceste.**

Da li su korištena sredstva iz slijedećih izvora financiranja: **Donacija Od Krapinsko Zagorske županije I Republike Hrvatske na temelju prijave na natječaj**

Da li postoji osoba, grupa osoba ili organizacija koja se danas dobro brine za interese ovog sela?
Da – Mjesni odbor i Općina Mače

Da li postoji plan razvoja općine? **Da od 2015. do 2020.godine**

Koje su akcije trenutno u toku (u selu)? asfaltiraju se ceste i javna rasvjeta.

Što planirate napraviti u narednih 5 godina_ Izgraditi Dječji vrtić, asfaltiratu puteve, izgraditi most u Velikom Komoru, urediti mrtvačnicu-zgradu, energetski obnoviti Općinu Mače.

Od koga ili od čega, po mišljenju stanovnika, zavisi budućnost ovog sela? **od lokalne vlasti, i od poduzetnosti stanovnika ovog sela**

Što bi trebalo konkretno učiniti za ruralni razvoj u Vašem kraju?

Molimo, označite najviše 5 odgovora oznakom X!

Restauracija i razvoj sela, kulturna baština i očuvanje običaja	
Poticaj subvencioniranju poljoprivrednih gospodarstava	x
Poticanje ženskog poduzetništva	x
Poticanje malih i srednjih poduzetnika	x
Obrazovanje, napredovanje i obučavanje ljudi na selu	x
Povećanje broja radnih mjesta u ruralnim područjima	x
Obrazovanje stručnjaka za ruralni razvoj	
Poboljšati mjere upravljanja poljoprivrednim zemljištem	
Ustanoviti mjere zaštite okoliša na području poljoprivrede i šumarstva	
Propagiranje ruralnog turizma i tradicionalnih seoskih obrta	
Poboljšanje ruralne infrastrukture koja je u vezi sa razvojem poljoprivrede	
Promoviranje turističkih vinskih cesta	
Promoviranje visokokvalitetnih autohtonih proizvoda	
Bolja infrastruktura (mreža cesta, vode, struje, telefon i dr.)	
Poboljšanje socijalnih uvjeta na selu	

Prilog 2. Transkripta intervjua s voditeljem LAG-a „Zeleni Bregi“

Intervju se odvijao sa voditeljem LAG-a Tomislavom Lež, putem elektroničke pošte. Intervju je proveden 2018. godine.

1. Molimo vas da ukratko predstavite sebe i LAG? Od osnutka do danas

O VODITELJU :

Na radnom mjestu „Voditelj LAG-a“ sam od veljače 2018. godine, a prije toga 2 godine sam radio u istom LAG-u na radnom mjestu „administrativni stručni suradnik“. Prije zaposlenja u LAG-u završio sam Veleučilište Hrvatsko zagorje Krapina (bacc. oec.), a van toga prošao sam 4 osposobljavanja za projekt menadžment (priprema, vođenje, evaluacija - Algebra, Cesi, Zagorska razvojna agencija) u zajedničkom trajanju otprilike tristotinjak sati. Trenutno čekam obranu diplomskog rada na temu „LEADER implementacija u razvijenim i manje razvijenim članicama EU“ na diplomskom studiju Sveučilišta Sjever (Poslovna ekonomija), gdje planiram i postdiplomski studij. 2017/2018 završio sam jednogodišnji program na LIT (Limerick Institute of Technology u Irskoj) smjer „domestic economy“ modul „LEADER implementation management“ uz koji sam proputovao Irsku, Portugal i Poljsku kako bi osim teoretskog dijela učili kroz praktičnu nastavu u ruralnim krajevima EU gdje intenzivno djeluje LEADER-LAG.

2. Koja je svrha i cilj LAG-a u kojem pripadate, odnosno kojeg predstavljate.

Cilj i smisao LAG-a je provođenje LEADER-a, oni se osnivaju i djeluju radi toga, te je tako u cijeloj EU jer je Mjera 19 postala obvezna za sve članice iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj - EAFRD. Dakle Mjera 19. jest mjera koja je stavljena u Program ruralnog razvoja RH 2014.-2020. kako bi se iz nje mogli financirati LAG-ovi i što je bitnije LRS (Lokalne razvojne strategije). Inače u samoj teoriji, LAG ne mora biti fizičkog oblika kao tvrtka ili udruga, jer za lokalnu akcijsku grupu koja provodi LEADER politiku razvoja potrebno je imati sljedeće:
- (definiran) teritorij - partnerstva (javnog, civilnog i privatnog sektora) - lokalnu razvojnu strategiju.

U kasnijim razvojnim stadijima LEADER-a i LAG-ova u zemljama članicama postoji trend da se broj partnera u LAG-u smanjuje te su oni nerijetko čak samo odbori ili skupštine dionika, tj.

nisu organizirani kao udruge ili razvojne tvrtke ko' u većini članica EU. To je napredni nivo LAG-a i LEADER-a, a provodi se primjerice u Irskoj nakon 25 godina iskustva u tom području.

LAG u svojim LRS (lokanim razvojnim strategijama) je definirao razvojne prioritete svog područja. Odnosno definirani su ciljevi, mjere, podmjere i tipovi operacija - (javni natječaji!!). Ciljevi odnosno prioriteti dobiveni su kroz LEADER pristup istraživanja područja „bottom up“ suprotno od klasičnih pristupa „top-down“ i to je možda jedna od najistaknutijih posebnosti i vrijednosti LEADER programa. Za uspješnost toga potreban je LAG na određenom području kako bi organizirao dionike i cijelu zajednicu da „zajedno“ promišlja i kreira set akcija koji će pridonijeti revitalizaciji područja i stvaranju bolje perspektive u budućnosti. To će biti opisano u lokalnoj razvojnoj strategiji te će strategija biti prijavljena za financiranje iz Mjere 19 (LEADER) programa Ruralnog razvoja RH. Po odobrenoj lokalnoj razvojnoj strategiji određenog LAG-a kreće se u njenu realizaciju, odnosno u raspisivanje javnih poziva na temelju tipova operacija iz LRS koji definiraju rješavanje određenih izazova i doprinose ukupnom cilju strategije. Jednostavnije rečeno- objavom LAG javnih natječaja (iz LRS LAG-a) privlači se kvalitetni projekti koji se potom i financiraju od LAG-a u svrhu doprinosa realiziranju CILJEV-a lokalne razvojne strategije. LAG na temelju odobrene lokalne razvojne strategije raspoložbe sredstvima kojima „plaća“ njeno ispunjenje tj. realizaciju projekata od dionika iz zajednice i to u svrhu razvoja zajednice. Tu se nazire i logika CLLD-a „lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice“ – dionici su kreirali LRS, dionici mogu realizirati projekte koji doprinose ispunjenju strategije i za to „povući“ novac koji mora biti provedbom projekta utrošen na teritoriju LAG-a.

3. Kako surađujete sa JLS koji se nalaze u sastavu LAG-a?

Jedinice lokalne samouprave u sastavu LAG-a su partneri iz javnog sektora koji sa partnerima civilnog (udruge) i partnerima gospodarskog (privatnici) sektora čine skupštinu LAG-a kao udruge. U skupštini odnosno upravnom odboru LAG-a prema LEADER standardu ni jedna interesna skupina (civilna, javna ili gospodarska) ne smije imati više od 49% pravo glasa pri donošenju odluka. U sastavu LAG-a „Zeleni bregi“ 22 su jedinice lokalne samouprave iz tri županije, te je to najveći LAG u RH po broju JLS-a. Drago mi je što niste pitali, kako održavamo koheziju LAG područja s mnogo jls-a, s obzirom da se radi o novoj i „provokativnoj“ politici

razvoja te različitim političkim strujama unutar sada jedne teritorijalne jedinice – novog LAG-a pri čemu treba zadovoljiti razne interese, uz financijsku podršku svih strana.

22 grada i općine u sastavu LAG-a „Zeleni bregi“ članovi su skupštine LAG-a te imaju pravo odlučivanja, predstavnici neki od njih su i u Upravnom odboru LAG-a „Zeleni bregi“, a kroz ta tijela imaju priliku svojim dodatnim zalaganjem i interesom pozitivno utjecati na inicijative za razvoj ruralnog odnosno LAG područja, sudjelovati u stvaranju LRS i pomoći u provođenju te strategije. Jedinice lokalne samouprave kao i ostali partneri plaćaju godišnje članarine za članstvo u LAG-u iz tih sredstava LAG predfinancira sve svoje aktivnosti (plaće, najamnine ureda, putne troškove i sl.) te po provedbi (kraju obračunskog razdoblja – više puta godišnje) dobiva povrat sredstava od nadležnih institucija RH. Na kraju LAG teritorij definiran je ukupnim teritorijem svih JLS-a u njegovom sastavu.

Inače vrlo smo zadovoljni suradnjom s našim javnim partnerima, nakon početnog „grča“, nakon zajedničkog procesa učenja, otvaraju se sve više za dodatnu suradnju u svim područjima; od provođenja lokalnih manjih projekata na njihovom području, do uključivanja u animaciju svog područja uz aktualni LAG natječaj.

4. Koje projekte ste do sada provodili? Molim, opišite vrstu i trajanje projekata, (LEADER, ERASMUS..)

PROJEKTI 2016.

Rbr.	Članice LAG-a	Projekt	Izvor	Iznos
1.	Udruga muški pjevački zbor „Magdalenić“ Bedekovčina Krapinsko-zagorska županija	Etno za sve generacije		5.000,00 kn
2.	LAG „Zeleni bregi“	Podmjera 19.1.	PRR RH 2014.-2020.	100.000,00 eura
3.	Općina Jakovlje	Podmjera 7.1. – prostorni plan	PRR RH 2014.- 2020.	106.250,00 kn

4.	Općina Zlatar Bistrica	Podmjera 7.1. – strategija općine	PRR RH 2014.- 2020.
		30.000,00 eura	
5.	OPG Bartolić Katarina	Mjera 6 – mehanizacija	PRR RH 2014.- 2020.
		15.000,00 eura	
6.	OPG Slatinski Marijan	Mjera 6 – mehanizacija	PRR RH 2014.- 2020.
		15.000,00 eura	
7.	Udruga žena Općine Jakovlje „Dora“ - županija	ekološki projekt	Zagrebačka
	23.750,00 kuna		
8.	Kuburaško društvo „Tri kralja“ županija	„Kuburaško sprepućavanje“	Zagrebačka
	5.000,00 kuna		
9.	Općina Jakovlje županija	„Sajam domaćih proizvoda i rukotvorina“	Zagrebačka
	5.000,00 kuna		
10.	LAG „Zeleni bregi“	GREEN POINT – put do zdravlja	
	-pokretanje seljačke tržnice u Oroslavju	Krapinsko-zagorska županija	20.000,00 kn
11.	OPG Perhot	Nabava jajomata	Krapinsko-zagorska županija 43.875,00 kn
12.	OPG Perhot	Kupnja kokoši hrvatica	Krapinsko-zagorska županija
	28.462,00 kn		
13.	LAG „Zeleni bregi“	Uređenje Bedekovčanskih jezera	Jamnica d.d.
	20.000,00 kn		
14.	LAG „Zeleni bregi“ i LAG „Zrinska gora – Turopolje“ u suradnji s partnerima iz Irske, Poljske, Rumunjske, Slovenije i Portugala	Transnational Education in LEADER Implementation 2 (TELI2) Erasmus+	17.000,00 EUR
15.	Udruga Dora Jakovlje čita – pokretanje knjižnice u Jakovlju	Zaklada Zamah	
	13.000,00 kn		

16.	LAG „Zeleni bregi“	Predfinanciranje podmjere 19.1.	Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva	75.000,00kn	
17.	LAG „Zeleni bregi“	Predfinanciranje podmjere 19.1.	Zagrebačke županije	13.976,50 kn	
18.	Ivica Mesar	Natječaj za dodjelu potpora tradicionalnim obrtima	Krapinsko-zagorska županija	5.000,00 kn	
19.	LAG „Zeleni bregi“	Podmjera 19.2.	PRR RH 2014.-2020.	11.690.322,00 kn	
Rbr.	Članice LAG-a	Projekt	Izvor	Iznos	
Rbr.	Članice LAG-a	Projekt	Izvor	Iznos	
1.	Udruga hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata, Jakovlje		Program rada	Općina Jakovlje	17.000,00 kn
2.	Kuburaška udruga „Tri kralja“, Jakovlje		Kuburaško sprepućavanje	Općina Jakovlje	25.200,00 kn
3.	Udruga umirovljenika i invalida općine Jakovlje		„Aktivno starenje“	Općina Jakovlje	14.100,00 kn
4.	Udruga žena općine Jakovlje		„Knjižnica – Dora ide dalje“	Općina Jakovlje	20.000,00 kn
5.	Udruga žena općine Jakovlje		„Jakovljanske jeseni“	Općina Jakovlje	9.000,00 kn
6.	Udruga žena općine Jakovlje		„Božićni sajam u Jakovlju“.	Općina Jakovlje	8.500,00 kn
7..	Obrt PAN, Tugonica	Nabava stroja za tradicijski obrt	Krapinsko-zagorska županija	5.000,00	

8.	Udruga vinara „Sv. Martin“, Jesenje Redovno djelovanje udruge uz izdavanje monografije udruge Krapinsko-zagorska županija 20.000,00 kn
9.	Grad Oroslavje „Uređenje portala na ulazu u park Oroslavje Donje“ Krapinsko-zagorska županija 5.000,00 kn
10.	Grad Oroslavje „Likovna kolonija Vlaho Bukovac“ Krapinsko-zagorska županija 2.000,00
11.	Udruga umirovljenika Bedekovčina Javni natječaj za financiranje programa/projekata udruge od interesa za opće dobro iz proračuna Općine Bedekovčina u 2017. godini (10.01.2017.-09.02.2017.) „Pomoć siromašnima i bolesnima, druženja i kulturno zabavni život“ Općina Bedekovčina 25.000,00 kn
12.	OPG Kučak Branimir Natječaj Krapinsko-zagorske županije za povećanje i unapređenje poljoprivredne proizvodnje Krapinsko-zagorska županija 0,00 kn
13.	OPG Jurina Boris Natječaj Krapinsko-zagorske županije za povećanje i unapređenje poljoprivredne proizvodnje Krapinsko-zagorska županija 0,00 kn
14.	OPG Franjković Gjurgjica Natječaj Krapinsko-zagorske županije za povećanje i unapređenje poljoprivredne proizvodnje Krapinsko-zagorska županija 0,00 kn
15.	Osnovna škola Stubičke Toplice „Toplička orhideja“ HEP 0,00 kn
16.	Gornjostubička udruga Lipin cviet „RAZVOJ I ŠIRENJE MREŽE SOCIJALNIH USLUGA KOJE PRUŽAJU ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA“
TROGODIŠNJI PROGRAM ZA RAZDOBLJE 2017. do 2020. GODINE - „Pomoć starijim i nemoćnim“ Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku 0,00 kn	
17.	ŦUPA BEZGREŠNOG ZAČEĆA BDM MAČE Izrada izvještaja za projekt „IZGRADNJA CRKVE SV. IVANA PAVLA II U POZNANOVCU“ Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije. 200.000,00 kn

18.	Obrt PAN	Nabava stroja za tradicijski obrt za izradu drvenih dječjih igrački Krapinsko-zagorske županije	5.000,00 kn		
19.	OBRT SUVENIRI I TRGOVINA „SLAP“	Projekt za natječaj KZŤ za tradicijske obrte, u sklopu projekta izradit će se promotivni materijali. Krapinsko-zagorske županije	4.000,00 kn		
20.	Obrt Poljoalati Vidović	Nabava opreme i stroja za obrt	Ministarstvo gospodarstva	50.000,00 kn	
6.3. Rbr.	Naziv korisnika	Područje	Broj bodova	Poslano	Prijavio ured
1.	OPG Pavrlišak Marinculić Ljubica	Jakovlje	35	11.3.2017.	Oroslavje
2.	OPG Hursa Zvonko	Donja Stubica	20	13.3.2017.	Oroslavje
3.	OPG Jurina Boris	Gornja Stubica	35	16.3.2017.	Oroslavje
4.	OPG Franjković Gjurgjica	Stubičke Toplice	36	17.3.2017.	Oroslavje
5.	OPG Mirt Dragutin	Donja Stubica	33	18.3.2017.	Oroslavje
6.	OPG Cesarec Zvonko	Oroslavje	20	19.3.2017.	Oroslavje
7.	OPG Vešligaj Branko	Đurmanec	35	20.3.2017.	Krapina
8.	OPG Šoštarić Ivan	Bedekovčina	33	20.3.2017.	Oroslavje
9.	OPG Smiljanec Neven	Jesenje	35	21.3.2017.	Krapina
10.	OPG Sklezur Štefica	Veliko Trgovišće	35	21.3.2017.	Oroslavje
11.	OPG Habjanec Ivan	Jesenje	30	22.3.2017.	Krapina

12.	OPG Leštek Ivan	Oroslavje	20	23.3.2017.	Oroslavje
13.	OPG Kos Mio	Novi Golubovec	35	23.3.2017.	Bedekovčina
14.	OPG Gredičak Zvonko	Oroslavje	20	24.3.2017.	Oroslavje
15.	OPG Žabec Zlatko Josip Oroslavje	Marija Bistrica	30	24.3.2017.	
16.	OPG Mesar Matija	Marija Bistrica	23	24.3.2017.	Marija Bistrica
17.	OPG Meštrović Nikola	Marija Bistrica	20	24.3.2017.	Marija Bistrica
18.	OPG Čehko Juraj	Gornja Stubica	20	24.3.2017.	Marija Bistrica
19.	OPG Spevec Mario	Mače	20	24.3.2017.	Bedekovčina
20.	OPG Strojna kovačnica Fišter Oroslavje	Donja Stubica	20	24.3.2017.	
21.	OPG Rihtarić Štefica	Lobor	53	24.3.2017.	Bedekovčina
22.	OPG Sedak Marija	Mače	23	24.3.2017.	Bedekovčina
23.	OPG Lukec Branko	Gornja Stubica	38	24.3.2017.	Oroslavje
24.	OPG Vrhovec Božo	Oroslavje	20	24.3.2017.	Oroslavje
25.	OPG Matijević Stjepan	Mihovljan	38	25.3.2017.	Oroslavje
26.	OPG Cicnjak Marija	Mihovljan	20	25.3.2017.	Oroslavje
27.	OPG Gredelj Stjepan	Mihovljan	23	25.3.2017.	Oroslavje
28.	OPG Škudar Zorica	Mihovljan	23	25.3.2017.	Oroslavje
29.	OPG Tušek Krunoslav	Krapina	20	25.3.2017.	Krapina

Ovo su projekti na kojima smo radili 2016, 2017, te smo neke od njih završavali u 2018. primjerice TELI2, ili mjera 19.2 gdje nam je 2016. odobrena alokacija, a ove 2018. smo nakon priprema, izmjena strategije, priprema počeli sa objavom javnih poziva i financiranjem projekata. Posao u LAG-u se u zadnje 2 godine zarotirao od strane savjetodavnih i potpornih aktivnosti prema zajednici i stanovništvu, više u posao objave javnih natječaja, prikupljanja i obrade prijava te financijske potpore projektima radi realizacije naše Lokalne razvojne strategije LAG-a „Zeleni bregi“ 2014-2020. Tako možete na našim web stranicama saznati koji smo natječaj ove godine objavili, u koju svrhu te u kojem iznosu i koje projekte ćemo poduprijeti.

5. Koja je uloga općine Mače u radu LAG-a? Koji su projekti vezani uz razvoj općine Mače?

Mače je jedinica lokalne samouprave sa istom ulogom kao i sve ostale u sastavu LAG-a. Predstavnik Mača je predstavnik javnog sektora u tijelima LAG-a odnosno skupštini/upravnom odboru. Plaćanjem godišnje članarine, odnosno kumulacijom obrtnih sredstava, također doprinose stabilnijem financijskom poslovanju LAG-a.

LAG „Zeleni bregi“, ovog je ljeta proveo javni poziv odnosno natječaj za male poljoprivrednike. Lokalna akcija grupa „Zeleni bregi“ objavljuje 1. LAG Natječaj za Tip operacije 1.1.2. „Unapređenje poslovne konkurentnosti malih poljoprivrednih gospodarstava“ iz Lokalne razvojne strategije LAG-a. Natječaj je sukladan tipu operacije 6.3.1. iz Programa ruralnog razvoja. Ukupan iznos raspoloživih sredstava ovog LAG Natječaja iznosi 450.000,00 € ili 3.325.185,00 HRK, a visina potpore po projektu iznosi 15.000,00 €, odnosno 110.389,50 HRK. Potpora se isplaćuje u dva jednaka dijela, prva rata nakon dobivanja odluke o odabiru, a druga nakon provedenih aktivnosti.

Tim natječajem poljoprivrednici su dobivali 100% intenzitet potpore njihovog poljoprivredno-razvojnog projekta u iznosu 15.000,00 € što znači da su bespovratna sredstva po projektu iznosila 111.000,00 HRK, a prijavitelj nije bio obvezan uložiti dodatna vlastita sredstva, osim ako nisu htjeli povećavati vrijednosti projekta iznad definiranih 15 000 €. Prema objavljujanoj rang listi dio sredstava iz natječaja lokalne razvojne strategije LAG-a „Zeleni bregi“ ići će i jednom prijavitelju iz Svetog Ivana Zeline (OPG Daniel Severin). On će provesti projekt, te doprinijeti realizaciji strategije i cilju poboljšanja gospodarskog stanja na području. Možda ne

jedan projekt, ali LAG može odraditi i do stotinu „kirurških“ projekata na svom području koji daju akumulirani učinak.

6. Mislite li da općina Mače ima velike koristi od LAG-a.? Ako mislite da ima navedite koje.

Općina Mače kao i sve druge jedinice lokalne samouprave mogu imati koristi od LAG-a u smislu razvoja socijalnog, gospodarskog i javnog života u značajnim pokazateljima, a naročito ako se u budućnosti LAG-ovi u RH budu financirali iz 3 (EAFRD, ESI, ERF) fonda, a ne kao do sad iz jednog (EAFRD). Rezultat toga će biti sveobuhvatnije strategije LAG-ova, odnosno više mjera i više novaca za rješavanje izazova i iskorištavanje potencijala lokalnog područja. Prepreka tomu zasad je slabo poznavanje LEADER sistema i načina njegove pravilne implementacije. Možda nije uzrok ni slabo poznavanje koliko mukotrpan, ali potrebna faza sigurnost i učenja RH pravilne provedbe LEADER-a.

7. Smatrate li da su stanovnici općine Mače informirani o postojanju LAG-a „Zeleni Bregi“ ? Ako nisu informirani možete li objasniti koji je po vašem mišljenju glavni razlog neinformiranosti?

LAG „Zeleni bregi“ kontinuirano radi na povećanju svijesti i informiranosti svog stanovništva o mogućnosti djelovanja kroz ili preko LAGa. Pričamo o LEADER-u, participativnom pristupu, samoodrživosti i samodostatnosti zajednice, socijalnoj inkluziji i razvoju te sličnim temama kao što je CLLD- „lokalni razvoj pod vodstvom zajednice“. Otvaranje novih tema, dolazak novih ili vraćanje starih problema i korištenje inovativnih pristupa i politika pri njihovom rješavanju donosi mnogo nerazumijevanja iz lokalne sredine (pogotovo one zatvorene), nerijetko smo slušali i podcjenjivanja, no uz predan rad, kontinuirani (ali ne nametljiv i agresivan) PR – LAG i LEADER postaju sve prepoznatljiviji, te bilježimo stalni porast upita građana, dionika, medija, trećih strana što govori o povećanju interesa i prepoznatljivosti LAG-a kroz godine djelovanja.

Svakako, potrebno je više educirati i informirati građane odnosno zajednicu u kojoj LAG djeluje jer ta znanja donose dodatne mogućnosti poboljšanja kvalitete života i razvoja ruralne sredine.

SAŽETAK

U ovome radu predstavljene su društveni i ekonomski okviri ruralnog razvoja općine Mače. Na temelju podataka dobivenih putem ankete, intervjua i istraživanjem autorice, može se zaključiti da društveni i ekonomski okvir razvoja nije uravnotežen. Glavni razvojni potencijal imaju Sutinske toplice uz koje bi se paralelno mogle razvijati djelatnosti poput obrtništva, agroturizma i ostalih oblika turizama, te na taj način utjecati i na društveni okvir razvoja. Društvene institucije su dobro razvijene i postoji duga kulturno-umjetnička tradicija, no stanovništvo odlazi iz Općine radi zaposlenja. Veliku ulogu u ruralnom razvoju ima Općina Mače i LAG „Zagorski bregi“ koji putem projekata podupiru razvoj i na taj način pomažu integralnom razvoju općine Mače.

Ključne riječi: ruralni razvoj, općina Mače, Sutinske toplice, LAG